

2015

Talentutvikling i Rogaland

Del I: Erland Bræin

Del II: Samarbeidsutvalget i Bjergsted

Innhold

1	INNLEDNING	6
DEL I: utredning omkring talentarbeid generelt og eksisterende talenttilbud i Rogaland		
1	Forord	7
2	Om arbeidet med planen	9
2.1	Organisering av arbeidet	9
2.2	Spørreundersøkelse i fylkets kulturskoler	9
3	Nasjonal bakgrunn, føringer og tilbud.....	10
3.1	Kvalitetsreformen Om høyere kunstutdanning St. meld. nr. 18 (2001-2002).....	10
3.2	Talentutviklingsprogram i regi av Norges musikkhøgskole og musikkonservatoriene (TUP/Unge musikere)	10
3.3	Barratt Dues musikkinstitut.....	10
3.4	Tid for talent	11
3.5	Det muliges kunst	11
3.6	Ny rammeplan for kulturskolene.....	11
4	Hva er et talent?	12
5	Hva kreves for talentutvikling?	13
5.1	Hvilket innhold må talentutviklingen ha?	14
6	Dagens tilbud i Rogaland	15
6.1	Kulturskolene i Rogaland	15
6.2	Videregående skole musikk dans og drama	17
6.3	Lørdagsskolen på Stavanger kulturskole	19
6.4	Musikk pluss.....	21
6.5	Unge musikere Universitetet i Stavanger	21
6.6	Kammerorkesteret 1B1.....	22
6.7	Stavanger Symfoniorkester.....	23
6.8	STAR	23
6.9	Kulturinkubatoren.....	23
6.10	Rogaland teater	24
6.11	Fritidskulturlivet.....	24
7	Gode eksempler i Norge	25
7.1	Bergen.....	25
7.2	Musikklassen ved Majorstuen skole	26

8	Vurdering av dagens tilbud i Rogaland.....	27
8.1	Omfang	27
8.2	Resultater.....	27
8.3	Begrensninger i dagens tilbud	28
9	Utfordringer til aktørene som driver talentutvikling i Rogaland	31
9.1	Eleven i sentrum	31
9.2	Kulturskolene som talentutviklere	31
9.3	Videregående skole som talentutviklere	32
9.4	Samarbeid med grunnskoler.....	33
9.5	Festivaler som talentutviklere	34
9.6	Fritidskulturlivet som talentutvikler	34
9.7	Bjergsted kulturpark og Rogaland teater som ressurs i talentutviklingen	34
9.8	Ensembler som undervisningsform i musikk	36
9.9	Spesielle genrefordringer i musikk.....	36
9.10	Spesielle utfordringer innenfor dans og drama.....	36
9.11	Nasjonalt samarbeid	37
10	Forslag til strategier og tiltak	38
10.1	Målsetting.....	38
10.2	Styrking av kultur- og kunstundervisning i grunnskolene og etablering av musikklasser ...	38
10.3	Innføring av talentutviklingsarbeidet i kommunene og styrking der hvor et tilbud allerede er etablert	38
10.4	Etablering av regionale tilbud der hvor det trengs.....	38
10.5	Etablering av et felles regionalt talentutviklingstilbud i musikk i et samarbeid mellom Universitetet i Stavanger Institutt for musikk og dans, Stavanger Symfoniorkester og Stavanger kulturskole.	38
10.6	Igangsetting av et prøveprosjekt mellom Bjergsted kulturpark og et regionalt tilbud utenfor Stavanger.	39
10.7	Regionale talentutviklingsseminarer i regi av Bjergsted kulturpark.....	39
10.8	Videreutvikling av et samarbeid med nasjonale talentutviklingsinstitusjoner	39
11	Litteraturliste.....	40
12	Vedlegg 1: Liste over deltagere i referansegruppe og informanter.	41
12.1	Regionalt samarbeidsråd for talentutvikling i kunstfag – Rogaland:.....	41
12.2	Følgende kulturskoler har besvart undersøkelsen:	41
	Vedlegg 2: Spørreskjema til kulturskolene i Rogaland	41

DEL II Strategiplan for talentutvikling i Rogaland

Strategiplan talentutvikling Rogaland.....	46
Visjon.....	46
Misjon.....	46
Strategiske fokusområder.....	47
Strategiske mål og tiltak for de fire fokusområdene.....	48
Strategiske mål og tiltak for fokusområdet Klassisk musikk.....	48
Strategiske mål og tiltak for for fokusområdet Rytmisk musikk	49
Strategiske mål og tiltak for fokusområdet Dans	50
Strategiske mål og tiltak for for fokusområdet Drama/teater.....	51

1 INNLEDNING

Bjergsted kulturpark har siden begynnelsen på 1980 tallet vært sentrum for opplæring innen musikk i regionen. Musikkonservatoriet i Rogaland og Stavanger symfoniorkester etablerte seg i parken januar 1979 og Musikkskolen i Stavanger flyttet inn i 1983. Opplæring innen dans kom noe senere. Musikkorganisasjonene har også vært etablert her siden midten av 1980-tallet. Da videregående skole med musikk, dans, drama kom i 2012 var opplæringskjeden komplett.

Samarbeidet mellom institusjonene og organisasjonene i parken har eksistert siden vi ble samlokalisert, og Bjergstedvisjonen som et visjonsdokument vokste frem som et felles initiativ i begynnelsen på 2000-tallet. Visjonen målbar både bygging av et nytt konserthus og øvrig infrastruktur, men opplæring, utdanning og formidling – det innholdsmessige – var også en viktig del av visjonen, og har alltid vært det bærende element i vårt samarbeid.

Talentutvikling har i vårt egalitære samfunn i mange år vært sett på med skepsis, men har i de senere år blitt et akseptert begrep. Tilpasset opplæring gjelder også innen kunstområdet, for dem som har spesielle forutsetninger for å nå langt innen kunstutøvelse.

Det har de siste par tiår dukket opp flere talentprogram, og vi i samarbeidsutvalget i Bjergsted har sett behovet for å samordne disse tilbud. Vi har opplevd at det er konkurranse om talentene, og at det enkelte talent vil få et bedre tilbud dersom vi lykkes med en samordning av tilbudene.

På denne bakgrunn søkte samarbeidsutvalget i Bjergsted om midler til å utrede eksisterende talentutviklingstilbud i Rogaland og skrive en strategiplan for talentutvikling. Det foreliggende arbeid er støttet av Stavanger kommune og Rogaland fylkeskommune.

Til å gjøre utredningene omkring talentutvikling generelt og det eksisterende tilbud i Rogaland, engasjerte vi Erland Bræin. Bræin har bred og lang erfaring som kulturarbeider på mange plan, både som utøvende musiker og innen kulturadministrasjon, og det er Erland som har ført Del I i dette dokumentet i pennen. Vi takker Erland for det solide arbeidet han har gjort, et arbeid som har gitt oss en god innsikt i hvilke utfordringer vi står overfor i vårt videre arbeid med talentutvikling.

Bræin sitt arbeid danner bakteppet for DEL II, som er den konkrete strategiplan for talentutvikling i Rogaland.

Vi vil gjøre oppmerksom på at forslagene i denne strategiplanen ikke kan implementeres uten at aktuelle fagmiljø går inn for det. Det er noe vi i Bjergstedutvalget verken kan eller ønsker å gjøre alene. Vi vil invitere til dialog og samarbeid om de foreslåtte tiltakene.

Samarbeidsutvalget i Bjergsted, Mai 2015

Hans Willoch Bræin

Rektor
Kulturskolen i Stavanger

Dag Jostein Nordaker
Instituttleder
Institutt for musikk og dans, UiS

Trude Marit Risnæs

Direktør
Stavanger Symfoniorkester

Per Sigmund Rettedal
Avdelingsleder MDD
Stavanger katedralskole

Rolv Stokka

Daglig leder
Rogaland musikkråd

Per-Harald Nilsson
Administrerende direktør
Stavanger konserthus

DEL I

1 FORORD

Med etableringen av Stavanger konserthus og samlokaliseringen av Stavanger Symfoniorkester, Universitetet i Stavanger Institutt for musikk og dans, Stavanger katedralskole MDD og Stavanger kulturskole er det etablert et fagmiljø med betydelig tyngde i Stavanger. Institusjonene samarbeider på en rekke områder. Bjergstedmiljøet har lenge hatt et etablert samarbeidsutvalg.

Det er fra flere hold, og spesielt innenfor musikk, reist spørsmål ved om eksisterende utdanningstilbud i tilstrekkelig grad forbereder barn og unge på de krav som stilles ved inntak til høyere kunstutdanning. Dette er en diskusjon som både gjelder kulturskolene og de videregående skolene. Fra de norske symfoniorkestrene er det påpekt at norske søkere til musikerstillinger ofte taper i konkurranse med utenlandske søkere.

Nasjonalt er det satt i gang talentutviklingstiltak gjennom Talentutviklingsprogrammet, administrert av Norges Musikkhøgskole Barratt Dues Musikk institutt har fått privat finansiering til oppstart av et nasjonalt senter for talentutvikling. Kulturskolene i noen av de større byene har etablert egne talentutviklingstilbud gjennom lørdagsskoler eller lignende tiltak. Så også Stavanger kulturskole. Regjeringen har i statsbudsjettet for 2015 satt av 30 mill. kr til tiltak for unge kunst- og kulturtalenter. Det er opprettet et styre for satsingen. Målgruppen for Talent Norge er talenter med anlegg for en langiktig kunst- eller kulturkarriere på høyt internasjonalt nivå, både forut for og i kjølvannet av høyere kunstfaglig utdanning. Målet er å gi et samlet bidrag for å få mer kvalitet i alle sjangre; scenekunst, musikk, visuell kunst, arkitektur, m.m.

Innenfor musikkområdet er det gjentatte ganger pekt på at tidlig innsats er avgjørende for at unge skal nå et tilstrekkelig ferdighetsnivå. Dette kolliderer i noen grad med rådende holdninger i det norske skolesystemet, hvor tanken er å gå fra det generelle til det spesielle. Samtidig har kulturskolene ofte vært betraktet primært som en engasjerende og positiv fritidsaktivitet, mens kulturskolenes rolle som del av et utdanningssystem som leder til en høyere kunstutdanning ofte har vært nedtonet. Denne holdningen utfordres nå både av kulturskolene selv gjennom Norsk kulturskoleråds arbeid med en rammeplan for kulturskolene og av de høyere musikkutdanningsinstitusjonene som hevder at det legges for liten vekt på talentutvikling både i kulturskolene og i de videregående skolene.

I denne strategiplanen legges det størst vekt på musikk. Dette har sammenheng med at det bare er på musikkområdet at det eksisterer en sammenhengende nasjonal struktur når det gjelder talentutvikling med koblinger mellom de høyere musikkutdanningsinstitusjonene og kulturskolene. Også dans og drama er i noen grad gjennomgått. Men på dette området eksisterer det ikke nasjonale ordninger på samme måte som på musikkområdet. Heller ikke finnes det nasjonale statistikker som kan gi et sammenligningsgrunnlag. Vi mener at mange av de grunnleggende tankene som ligger bak forslagene i dette dokumentet også kan overføres til dans og drama. Her må det imidlertid arbeides mer både med det lokale tilbudet og med strukturelle overbygninger.

I en slik sammenheng er det naturlig å se på hvilke muligheter som foreligger i Rogaland for å styrke talentutviklingen for barn og unge i fylket. I en slik styrking er det viktig at det samlede fagmiljøet tar en sentral rolle, både gjennom direkte tiltak overfor barn og unge, og gjennom å bidra til kompetanseheving lokalt i fylket. Derfor søkte Samarbeidsutvalget for Bjergsted Stavanger kommune og Rogaland fylkeskommune om midler til å utarbeide en regional strategiplan for talentutvikling. Det ble fra Stavanger kommune og Rogaland fylkeskommune bevilget til sammen 200 000 kr. Dette dokumentet er resultat av det arbeidet.

2 OM ARBEIDET MED PLANEN

2.1 ORGANISERING AV ARBEIDET

Samarbeidsutvalget har søkt Stavanger kommune og Rogaland fylkeskommune om støtte til utarbeidelse av en regional strategiplan for talentutvikling.

Mandatet for oppdraget er gitt i søknaden fra samarbeidsutvalget:

- oversikt over dagens talentutviklingstilbud
- hva er bra og hva lykkes en ikke med?
- hvilke begrensninger og utfordringer står aktørene og talentene overfor?
- mål, verdigrunnlag, menneskesyn
- pedagogisk grunnsyn
- innhold og organisering (hvem er tilbudet for)
- dimensjonering av tilbudet
- eventuelle og aktuelle samarbeidspartnere (Barratt Due)
- finansiering
- politisk forankring

Erland Bræin ble engasjert som sekretær for arbeidet.

2.1.1 Arbeidsgruppe

Det er etablert en arbeidsgruppe bestående av:

Dag Jostein Nordaker, UiS, Instituttleder for Institutt for musikk og dans

Marianne Solheim Moberg, Assisterende rektor Stavanger kulturskole,

Erland Bræin, Spesialrådgiver Sandnes kommune, engasjert for å føre planen i pennen.

Hele eller deler av arbeidsgruppen har deltatt ved:

- Kulturskolenes lederkonferanse på NMH 24 – 25 april 2014
- Møte med de regionale samarbeidsrådene for talentutvikling NMH 19. september 2014
- Kunstpedagogisk konferanse i Bergen 7 – 8 november 2014

2.1.2 Referansegruppe

Det ble opprettet en referansegruppe for arbeidet.

Arbeidet er underveis presentert for Rogaland kulturskoleråd og ansatte ved UiS, Institutt for musikk og dans. Liste over medlemmene ligger som vedlegg 1 på side 41.

2.2 SPØRREUNDERSØKELSE I FYLKETS KULTURSKOLER

I forbindelse med arbeidet med planen ble det gjennomført en undersøkelse i fylkets kulturskoler høsten 2014. Resultatene omtales under de enkelte kapitlene i planen. Spørreskjemaet ligger som vedlegg 1. Som forarbeid til undersøkelsen ble det gjennomført samtaler med rektorene for Time, Sandnes, Stavanger og Tysvær kulturskoler.

Etter to purringer er det levert svar fra 17 kulturskoler, dvs en svarprosent på 65,3. Liste over kulturskolene som har svart finnes i vedlegg 1 på side 41.

Skolene som har svart dekker imidlertid en større del av elevmassen:

Tabell 1: Antall elever som dekkes av undersøkelsen i % av totalt elevtall 2013/2014. Kilde: Undersøkelsen og GSI

Disiplin	Elever som dekkes av undersøkelsen	Elever totalt 2014/2015	Dekning i %
Musikk	8 054	8 397	95,9
Dans	2 486	2 689	92,5
Drama/teater	1 069	1 047	100*

* Når dekingen er høyere enn 100% skyldes det antagelig at rapporteringstidspunktet til GSI var senere enn undersøkelsen. Den reelle dekningsprosenten er noe lavere.

Kulturskolene som har svart dekker 94% av befolkningsmengden i Rogaland pr 1. januar 2014.

3 NASJONAL BAKGRUNN, FØRINGER OG TILBUD

3.1 KVALITETSREFORMEN OM HØYERE KUNSTUTDANNING ST. MELD. NR. 18 (2001-2002)

På bakgrunn av ønsket om at unge talenter blir fulgt opp av høyere utdanningsinstitusjoner signaliserer Utdannings- og forskningsdepartementet at det vil ta initiativ overfor aktuelle høyere institusjoner om den konkrete gjennomføringen av et slikt tiltak. (Det kongelige utdannings- og forskningsdepartement, 2002)

3.2 TALENTUTVIKLINGSPROGRAM I REGI AV NORGES MUSIKKHØGSKOLE OG MUSIKKONSERVATORIER (TUP/UNGE MUSIKERE)

På oppdrag fra Utdannings- og forskningsdepartementet la Nasjonalt råd for musikkutdanning og musikkvitenskap frem et forslag til et talentutviklingsprogram i 2003. Programmet ble igangsatt fra og med 2004 med tilbud ved alle de høyere musikkutdanningsinstitusjonene. (Norges musikkhøgskole Barratt Due musikkinstitut og Norsk kulturskoleråd, 2008). Tilbudet gis med tilskudd fra staten og er gratis for brukerne. Tilskuddet fra staten fordeles på Universitetet i Tromsø, NTNU, Griegakademiet, UiS, UiA og Norges musikkhøgskole i forhold til folketallet i den regionen utdanningsinstitusjonene har ansvar for. UiS har ansvaret for Rogaland og mottar 8% av tilskuddet. Høsten 2011 var det 138 elever i tilbudet på landsbasis. I Rogaland gis tilbudet til ca. 7 elever.

3.3 BARRATT DUES MUSIKKINSTITUTT

Barratt Due er et privat musikkinstitut som gir undervisning fra begynnernivå opp til masternivå. Skolen har sitt eget talentutviklingstilbud gjennom Unge talenter. Tilbudet gis i Oslo med elever også fra andre deler av landet. Høsten 2014 har skolen 97 elever fordelt på 75 elevplasser. 1 elev er fra Rogaland. 15 av elevplassene gis i Bergen i et samarbeid med Bergen kulturskole og Griegakademiet. Staten gir tilskudd til totalt 75 elevplasser med 93 500 pr plass (2013).

Barratt Due er også faglig ansvarlig for musikktilbudet ved Majorstua skole (se side 26)

3.3.1 Nasjonalt senter for talentutvikling

Barratt Due har fått midler fra Kavlifondet for å etablere et nasjonalt senter for talentutvikling. Senteret har en referansegruppe hvor Rådet for utøvende musikkutdanning, Norges Musikkhøgskole, MDD linjene, Norsk Kulturskoleråd og de profesjonelle orkestrene er representert. Senteret er i en oppstartfase.

3.4 TID FOR TALENT

Etter initiativ fra Norges musikkhøgskole ble det i 2007 satt ned et utvalg for å vurdere talentutvikling for unge musikere. I utvalget satt representanter for Norsk kulturskoleråd, Barratt Due musikk institutt, Oslo musikk- og kulturskole og Norges musikkhøgskole. Utvalget leverte sin innstilling 5. september 2008 gjennom utredningen "Tid for talent". På bakgrunn av en oversikt over tilbudene på utredningstidspunktet ble det foreslått følgende tiltak:

- Utvidelse av lørdagsskoleordningene i musikk- og kulturskolene
- Utvidelse av Unge musikere
- Utvidelse av tilbudet ved Barratt Due musikk institutt
- Musikklasser i grunnskolen
- Opprettelse av en egen musikkspesialisering med reduksjon av omfanget av andre fag til fordel for utøvende/skapende fag med opptak på grunnlag av opptaksprøve
- Ansvar for "truede" instrumenter hvor større kulturskoler tar et spesielt ansvar for sjeldne instrumenter.
- Ansvar for tilbud innen komposisjon og dirigering i kulturskolene
- Utvidelse av tilbudet til talenter under 13 år
- Tilretteleggelse for deltagelse på kurs og mesterklasser
- Styrking av lærerkompetanse gjennom etterutdanningstilbud for lærere, styrking av de musikkpedagogiske grunnutdanningene og forskning. (Norges musikkhøgskole Barratt Due musikk institutt og Norsk kulturskoleråd, 2008, s 8 - 11)

Utredningen er fulgt opp gjennom arbeidet med en ny utredning "Mer tid for talent". Den er på skrivende tidspunkt ikke endelig ferdigstilt. Under arbeidet med denne planen har vi hatt tilgang til den nye utredningens oppsummering av status for de foreslåtte tiltakene i 2008. Oppsummeringen viser at det er få av de foreslåtte tiltakene som er gjennomført i noen utstrekning.

3.5 DET MULIGES KUNST

En ekspertgruppe oppnevnt av Kulturdepartementet og Kunnskapsdepartementet leverte i april 2014 10 råd om kunst og kultur i opplæringen til statsrådene. Hovedbudskapet i utredningen er at kunst- og kulturundervisningen i grunnskolen må styrkes. Talentarbeid omtales spesielt i råd 9, hvor det pekes på behovet for tilpasset opplæring og kvalitet i undervisningen også for talentene. Det vises også til forslaget til ny rammeplan for kulturskolene (Ekspertgruppe for kunst og kultur i opplæringen, 2014, s 65 - 66.)

3.6 NY RAMMEPLAN FOR KULTURSKOLENE

Norsk kulturskoleråd vedtok høsten 2014 en ny generell del av rammeplan for kulturskolene. Arbeidet skal følges opp med planer for de enkelte fag. Planen må betraktes som en anbefaling som ikke er bindende, og den følges ikke av en forskrift fra Kunnskapsdepartementet så langt. Den signaliserer imidlertid nytenking i kulturskolene, blant annet når det gjelder talentundervisning. I kulturskolens formål sies det blant annet: "Kulturskolen er en sentral del av den sammenhengende utdanningslinjen som kan kvalifisere elever med særlig interesse og motivasjon til opptak i høyere kunsthøgskole utdanning" (Norsk kulturskoleråd, 2014, s 6.)

Videre heter det i målene for kulturskolene blant annet: "gi fordypningsmuligheter som kan danne grunnlag for videregående skole og høyere utdanning innen kunst- og kulturfag" (Norsk kulturskoleråd, 2014, s 8.)

I rammeplanen foreslås det at kulturskolene skal gi tilbud på 3 nivåer. Ett grunnprogram som kan medføre noe mindre ressursinnsats pr elev, et kjerneprogram som skal gis til elever som er motivert for større undervisningsmengde og systematisk egeninnsats og et fordypningsprogram med opptaks-krav.

Den nye rammeplanen gir nye muligheter for kommuner og kulturskoler til å innføre en tilpasset opplæring som også tar hensyn for talentutviklingen i egen kulturskole.

Rammeplanen er ikke en forskrift med hjemmel i Opplæringslova, men en faglig anbefaling fra Norsk kulturskoleråd. Det er derfor viktig at den diskuteres med sikte på innføring i alle kommuner.

4 HVA ER ET TALENT?

I "Tid for talent" gis det følgende definisjon av talent: *"Et talent er en elev med spesielle forutsetninger og motivasjon for å arbeide med musikk"* (Norges musikkhøyskole Barratt Due musikk institutt og Norsk kulturskoleråd, 2008, s. 9)

Til grunn for definisjonen ligger blant annet en artikkel av Harald Jørgensen hvor han gjennomgår forskning fra ulike land. Han avslutter med å si at *"nå som tidligere må vi regne med en innfløkt relasjon mellom våre arvede forutsetninger og det miljøet vi vokser opp i"*. (Jørgensen, 2001, s 36)

I spørsmålene til kulturskolene ble de også spurt om hva et talent er. Svarene viser at også kulturskolene oppfatter at talent består av flere komponenter, noen arvelige og noen sosialt ervervede. De legger vekt på motivasjon og arbeidsvilje ved siden av arvede egenskaper.

Selv om det fremdeles pågår en diskusjon om forholdet mellom arvelige egenskaper og sosiale forhold som komponenter i definisjonen av talent, er dette neppe noe som har betydning knyttet til denne strategiplanen.

I det videre arbeidet legges det til grunn at et talent er et individ som både har personlige (arvede) egenskaper, en egen motivasjon for det arbeidet som er nødvendig og et sosialt miljø både hjemme og i undervisningssituasjonen som fremmer talentutviklingen.

5 HVA KREVES FOR TALENTUTVIKLING?

Et viktigere spørsmål enn hva som konstituerer et talent, er hva som skal til for å utvikle det.

Harald Jørgensen peker i sin artikkel på følgende 5 krav til hva som må være til stede for at man kan bli ekspert. Det følgende er et sammendrag av hans artikkel (Jørgensen, 2001, s 30 - 34.):

Å bli ekspert krever målrettet øving

Effekten av målrettet øving reduseres dersom det ikke er optimale forhold for

- Ressurser (tilgang til lærer, til instrument og til utstyr)
- Motivasjon
- Innsats

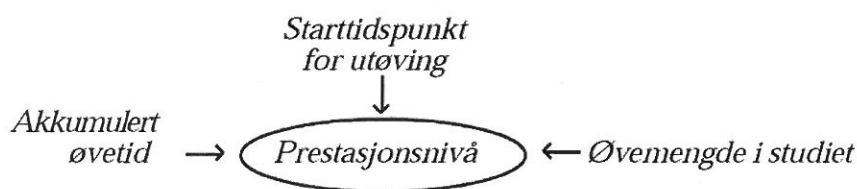
Med innsats innfører Jørgensen tidsvariablen.

Å bli ekspert krever tre typer tid

Jørgensen peker på tre typer tid som påvirker utvikling av prestasjoner:

- Tiden som brukes til øving her og nå
- Hvor gammel man er når man starter med aktiviteten
- At man samler seg mange øvetimer opp gjennom årene

Han oppsummerer dette med følgende figur:

Figur 1: Forholdet mellom tidsvariabler og prestasjonsbruk (Jørgensen, 2001, s 31.)

Og han konkluderer som følger:

"Ut fra den forskningen som finnes om de tre tidsfaktorene, er hovedkonklusjonen klar: Tiden har betydning for prestasjonsnivået. Satt på spissen kan vi dra følgende konklusjon: Skal man bli ekspert, må man helst starte tidlig, øke øvemengden gradvis, akkumulere så mye tid som mulig, og øve en anseelig mengde her og nå. Sagt på en annen og mindre bastant måte: Høye prestasjoner krever innsats" (Jørgensen, 2001, s 33).

Å bli ekspert krever vanligvis utvikling gjennom flere faser

Med bakgrunn i tidligere litteratur hevder Jørgensen at utviklingen av talentet skjer gjennom flere faser. Fra starten er virksomheten lekpreget. Etter hvert blir aktiviteten viktigere og mer tidkrevende. «Overgangen mellom fasene kunne også reflektere at barnet eller ungdommen fikk et nytt siktemål med spillingen eller syngingen sin.» (s. 33)

Å bli ekspert krever undervisning og veiledning

På bakgrunn av biografiundersøkelser og ekspertiseteori krever det å bli ekspert som hovedregel flere lærerskifter. "Det som likevel er et kjennetegn ved de flinkeste elevene i forhold til de som slutter å spille, er at de flinkeste har skiftet lærere oftere enn de som slutter." (s 34)

Å bli ekspert krever familiengasjement

Jørgensen peker på viktigheten av et familieengasjement både i undervisningen og i øvingen. *"Foreldrene økte også sin involvering i barnas spill og sang i flukt med deres utvikling."* Og: *"Med tanke på at foreldrene har en helt sentral posisjon i forhold til å oppmuntre og opprettholde barnas engasjement i spill og sang, bør det utvilsomt bli gitt informasjon til foreldre om hva de kan bidra med."* (s 34)

5.1 HVILKET INNHOLD MÅ TALENTUTVIKLINGEN HA?

Både talentutviklingsprogrammet og Barratt Dues musikk institutts talentsatsing inneholder tre komponenter:

- Utvikling av egenferdighet i form av undervisning og øving
- Ensembletrening i form av kammermusikk og andre ensembler
- Tilleggsfag i form av musikkteori og lignende.

I undersøkelsen svarte kulturskolene i Rogaland også på dette spørsmålet. Svarene var forskjellige, men de fleste pekte på de tre elementene over. I tillegg ble det pekt på betydningen av et sosialt miljø, kompetente lærere, akkompagnement og kontakt med videregående skole for å avklare inn- takskrav (formodentlig for å dyktiggjøre elevene til videregående skole).

Forskning tyder på at en elev som søker opptak på høyere musikkutdanning må ha minst 7 – 10 000 timer. Jørgensen siterer Ericsson et al. (1993) som delte fiolinstudenter ved Hochschule der Künste i Berlin inn i en "beste" og en "god" gruppe. De beste hadde akkumulert 7410 øvetimer da de var 18 år, mens de "gode" hadde akkumulert 5301 timer. (Jørgensen, 2001, s 33). Denne øvingen må være målrettet.

Vi legger til grunn at disse komponentene må inngå i all talentutvikling i musikk, dans og drama:

- Kompetente lærere
- Godt sosialt miljø
- Motiverende foresatte
- God individuell undervisning og veiledning
- Ensembletrening tilpasset talentets nivå.
- Akkumulert øvingstid
- Og etter hvert som eleven blir eldre tilleggsfag.
- Opptredener

6 DAGENS TILBUD I ROGALAND

6.1 KULTURSKOLENE I ROGALAND

Rogaland har 26 kulturskoler. Samlet elevtall innenfor de fagområdene som beskrives i denne planen var slik i 2014/2015 (Grunnskolenes informasjonssystem, 2014):

Tabell 2: Oversikt over elever i kulturskolene i Rogaland. Kilde: GSI

Navn	År	Musikkunder... Elevplasser	Teater Elevplasser	Dans Elevplasser
Rogaland	2014 - 2015	8 397	1 047	2 689

6.1.1 Musikk

I undersøkelsen ble det spurt om de ga tilbud om ekstra undervisning begrunnet i talent. Innenfor musikk var svarene slik:

Tabell 3: Skoler som oppgir at de gir ekstra undervisning i musikk begrunnet i talent

Kultur-skole	Ekstra undervisning innenfor lærernes timeramme?	Ekstra timeressurs	Hvor mange får tilbudet?	Søknad fra elev?	Søknad fra lærer	Skjer tildeling etter opp-taksprøve eller lærervurdering
Eigersund	Ja	Ja	10	Nei	Ja	Lærervurdering
Sandnes	Nei	Ja	111	Nei	Ja	Lærervurdering
Klepp	Ja	Nei	9	Nei	Ja	Lærervurdering
Stavanger	Ja	Ja	100	Ja	Nei	Begge
Randaberg	Ja	Ja	5	Nei	Ja	Lærervurdering
Gjesdal	Ja	Nei		Nei	Nei	
Suldal	Ja	Ja	0	Nei	Ja	Lærervurdering
Finnøy	Ja	Ja	6	Nei	Ja	Lærervurdering
Vindafjord	Ja	Ja	5	Nei	Ja	Lærervurdering
Haugesund	Nei	Ja	20	Nei	Ja	Lærervurdering
Tysvær	Ja	Nei	12	Ja	Ja	Begge
Strand	Nei	Ja	16	Nei	Ja	Lærervurdering
Time	Ja	Nei	25	Nei	Nei	Lærervurdering
Hå	Ja	Ja	4	Nei	Ja	Lærervurdering
Forsand	Ja	Nei		Nei	Nei	
Karmøy	Ja	Ja	5	Nei	Ja	Begge

Ekstra undervisning innenfor lærerens timeramme vil si at læreren får en total timeressurs for en gruppe elever og selv fordeler undervisningstiden for elevene innenfor disse rammene. Det kan gi mulighet for å gi noen elever litt ekstra oppfølging. Ekstra timeressurs vil si at eleven av skolen blir

tildelt ekstra undervisningstid begrunnet i talent. 16 skoler oppgir at de praktiserer ekstra undervisningstid begrunnet i talent.

Det er to skoler som oppgir at ressurser kan utløses etter søknad fra elevene, Stavanger og Tysvær. De samme to skolen oppgir også at de praktiserer opptaksprøve til noen av tilbudene sine.

Samlet gis de ulike ekstratilbudene i musikk til 328 elever høsten 2014. Av disse er 100 i Stavanger og 111 i Sandnes.

De fleste kulturskoler gir ulike tilbud i ensemblespill. I undersøkelsen spurte vi om hvilke skoler som ga tilpasset tilbud i ensemblespill til talenter.

Tabell 4: Ensemblespill tilpasset talentets nivå

Kultur-skole	Ekstra undervisning innenfor lærernes timeramme?	Ekstra timeres-surs	Ensemblespill tilpasset talentets nivå
Stavanger	Ja	Ja	Ja
Suldal	Ja	Ja	Ja
Finnøy	Ja	Ja	Ja
Tysvær	Ja	Nei	Ja

5 av kulturskolene som oppgir at de gir et ekstra tilbud til talenter oppgir at de gir et tilbud om teoriundervisning

Tabell 5: Tilbud om teoriundervisning

Kultur-skole	Ekstra undervisning innenfor lærernes timeramme?	Ekstra timeres-surs	Teoriundervisning
Eigersund	Ja	Ja	Ja
Stavanger	Ja	Ja	Ja
Haugesund	Nei	Ja	Ja
Tysvær	Ja	Nei	Ja
Karmøy	Ja	Ja	Ja

Hvis vi tar utgangspunkt i at et fullverdig talenttilbud må inneholde både ekstra instrumentalundervisning, tilpasset ensemblespill og teoriundervisning, er det bare to kulturskoler i Rogaland som fyller kravene; Stavanger og Tysvær.

Tysvær er del av samarbeidet MusikkPluss som omfatter kulturskolene i Karmøy, Haugesund og Tysvær. Dette er et nystartet lørdagsskoletilbud som ennå er i sin begynnelse. Om dette tilbudet sies det: "Har knapt et års erfaring, siden tilbudet kom i gang i november forrige år. En god del startvansker, aller mest på dette med å få elevene til å møte/forplikte seg og legge arbeid i programmet."

Det ser ut fra undersøkelsen ut som det pr i dag bare er Stavanger kulturskole som har et fullt utviklet talenttilbud blant kulturskolene i fylket. Men undersøkelsen viser også at langt flere skoler forsøker å strekke seg for å gi et utvidet tilbud.

Strand videregående skole tilbyr i samarbeid med kulturskolen i Strand programfag musikk med 5 timer i uken over to år og med instrumentallærere fra kulturskolen. Tilbudet er fokusert på utøving og samspill.

6.1.2 Dans

5 skoler oppgir at de har talentutviklingstilbud i dans: Sandnes, Stavanger, Vindafjord, Time og Hå. 4 av skolene har gitt en beskrivelse av tilbudet:

Tabell 6: Ekstra tilbud i dans

Kultur-skole	Hva består disse tilbudene i?
Stavanger	Innenfor dans har vi lørdagsskole i tillegg til ungd. kompani. Lørdagsskole dans (7-9klasse) har oppmøte ca 18 lørdager i året i tillegg må de følge to klasser hvor minst ett må være ballett. Ungdomskompaniet er prosjektbasert (helger) i tillegg til ukentlig trening for kompaniet. De må i tillegg delta på minst et dansetilbud i tillegg til kompaniet (må være klassisk)
Vindafjord	Vi kaller det ikke talentutvikling, men noen elever med særlig interesse for videreutvikling i ballett/tåspiss, får ekstra time i tillegg til ordinær undervisning.
Time	Dans: Ekstra ressurs til tåspissundervisning ballett + ekstra tidsressurs for enkeltelever på dans til å lære seg egenkoreografering.
Hå	Enetimer med danselærer

I praksis er det også her bare Stavanger kulturskole som gir et fullt talentutviklingstilbud til dansere.

6.1.3 Drama

2 skoler oppgir at de gir talentutviklingstilbud i drama/teater:

Tabell 7: Ekstra tilbud i drama/teater

Kultur-skole	Har skolen talentutviklingstilbud for drama?	Hva består disse tilbudene i?
Suldal	Ja	Svaret er tja. Dette er sjeldan relevant, men elever kan få ekstra undervisning og ekstra utfordringer, både i drama og biletkunst.
Time	Ja	Drama: Ikke utover bevisst tildeling av hovedroller i oppsettingene. Dette ansees likevel som talentutviklingsarbeid av dramalærer

6.2 VIDEREGÅENDE SKOLE MUSIKK DANS OG DRAMA

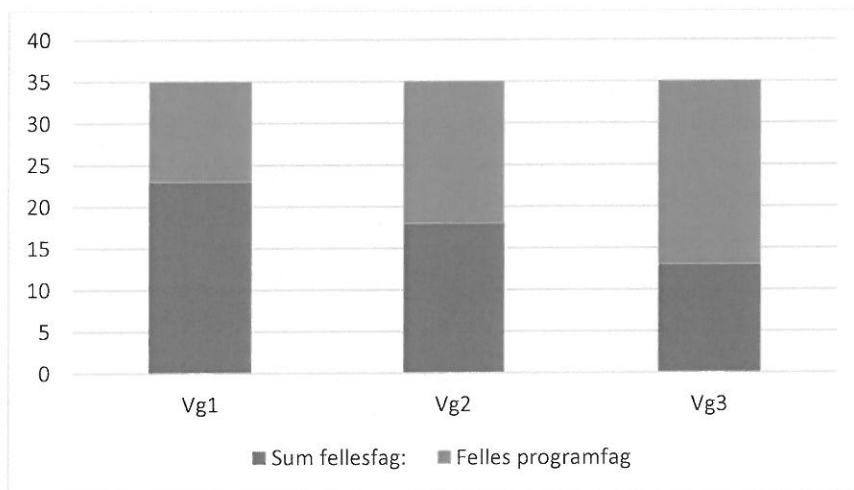
I Rogaland er det tre videregående skoler med MDD-linjer. De har til sammen 655 elever.

Tabell 8: Elever i videregående skoler i musikk, dans og drama skoleåret 2014/2015. Kilde: Rogaland fylkeskommune

Trinn	Vg1			Vg2			Vg3			Sum		
Skole	Mus	Dans	Drama	Mus	Dans	Drama	Mus	Dans	Drama	Mus	Dans	Drama
Skeisvang vgs	30	15	15	28	14	13	29	10	12	87	39	40
Stavanger kat	30	14	15	23	8	11	25	14	14	78	36	40
Vågen vgs	58	30	29	60	30	23	57	21	27	175	81	79
Sum	118	59	59	111	52	47	111	45	53	340	156	159

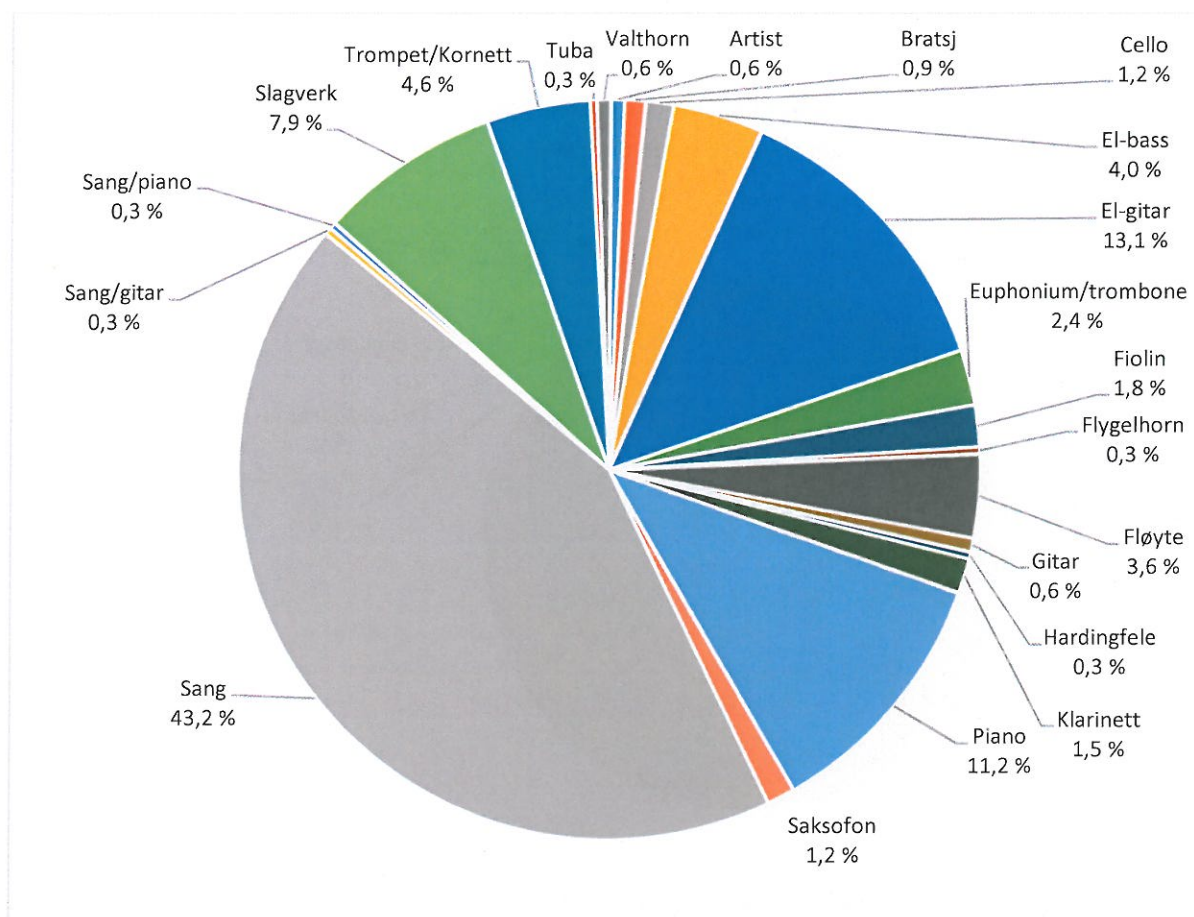
Opptak til disse linjene skjer i hovedsak på grunnlag av karakterer. Det er imidlertid også mulig å få ekstra poeng på grunnlag av opptaksprøver. Det gis inntil 15 tilleggspoeng på grunnlag av slike prøver. Det er bare 50% av kapasitetstallet som kan få tilleggspoeng. Praxis på de forskjellige skolene er noe ulik når det gjelder hvor stor andel som tas inn på grunnlag av opptaksprøver og varierer også fra år til år med søkermassen og fra fag til fag. Det er innenfor denne ordningen også mulig for skolene å ta hensyn til instrumentfordeling.

Utdanningsprogram for musikk, dans og drama er tilbud som gir generell studiekompetanse. Dette inkluderer en tung fordypning innenfor programfag i kunstfagene. Fagfordelingen på de ulike klassetrinnene er slik:

Figur 2: Fordeling av fellesfag og programfag for MDD. Kilde: Rogaland fylkeskommune

Elevene på musikk fordeler seg slik på instrument:

Figur 3: Fordeling av musikelever på VGS på instrument. Kilde: Opplysninger fra de forskjellige videregående skolene

Totalt har de videregående skolene rapportert 329 elever på musikk. Det er verd å merke seg at instrumentfordelingen på de videregående skolene er nokså forskjellig fra Lørdagsskolen. Det er få strykere og en stor overvekt av sangere. Videre ser vi at typiske "rytmiske" instrumenter som el-bass og el-gitar og slagverk er langt sterkere representert på de videregående skolene enn de er på Lørdagsskolen og på unge musikere. Tilbakemeldinger fra skolene tyder også på at de langt fleste sangerne er orienterte mot rytmisk musikk. Det er dermed grunnlag for å hevde at de videregående skolene har langt større mulighet for å gi et talentutviklingstilbud innen rytmisk musikk enn innen klassisk med dagens elevfordeling.

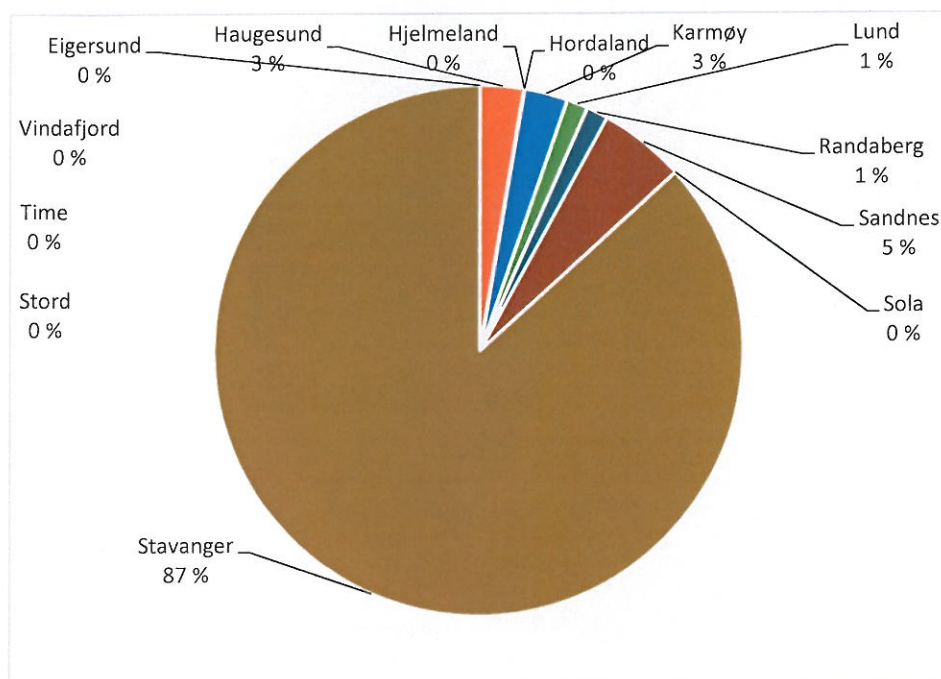
6.3 LØRDAGSSKOLEN PÅ STAVANGER KULTURSKOLE

Lørdagsskolen på Stavanger kulturskole er et tilbud som gis til elever i alderen 12 – 19. Elevens søknad må være anbefalt av elevens lærer og eventuelt den lokale kulturskolen. Eleven skal ha minst 45 minutters instrumentalundervisning hos egen lærer. Alle elever skal delta i kammermusikkensemble og konserter med solonumre. Det gis tilbud om klaverbiinstrument for de som ønsker det. Alle strykere må delta i kammerorkesteret 1B1. For skoleåret 2014/2015 er det 17 lørdagssamlinger, noen av disse også med samling fredag eller lørdag. I tillegg er det obligatoriske prøver hver mandag pluss ekstraøvelser i 1B1 for alle strykere. De fleste deltagerne får tilbud om å delta ved ulike mesterklasser i løpet av skoleåret. Endelig er det ekstraøvelser og prosjektur i forbindelse med konserter og forestillinger.

Opptak til lørdagsskolen skjer etter opptaksprøve og intervju/samtale.

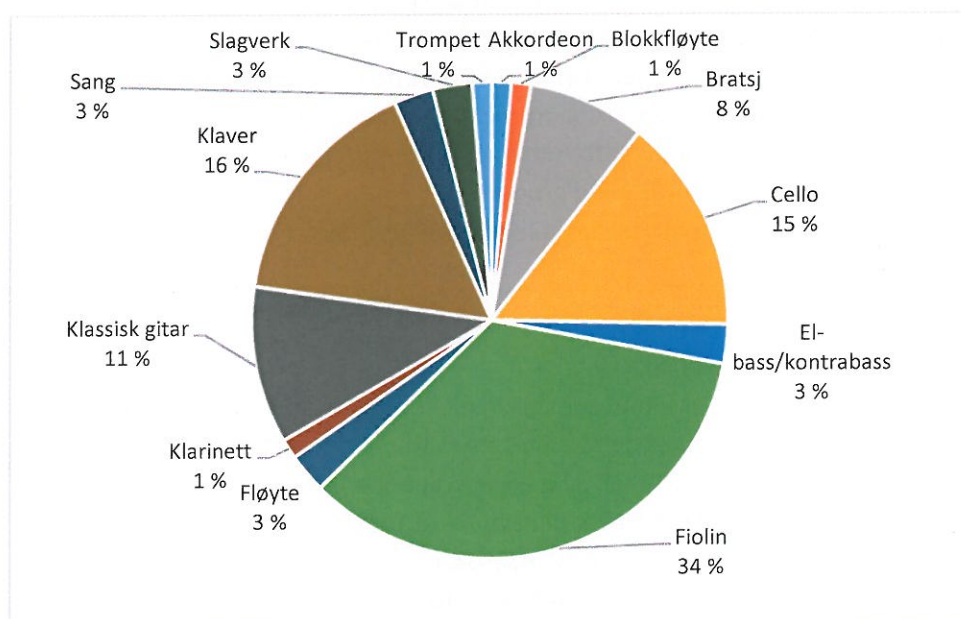
Elevene betaler ekstra kontingent for tilbudet.

Tilbudet ble startet opp i 2005. Frem til og med skoleåret 2013/14 hadde 75 elever deltatt på tilbudet ett eller flere år. Disse fordeler seg slik på 6 hjemkommuner:

Figur 4: Elever i lørdagsskolen fordelt på hjemkommune. 2005 – 2014. Prosent Kilde: Stavanger kulturskole

Fordeling på instrument:

Figur 5: Elever på lørdagsskolen fordelt på instrument 2005 - 2014. Prosent. Kilde: Stavanger kulturskole

6.3.1 Junior lørdagsskolen

Stavanger kulturskole gir også et tilbud til yngre elever med Junior Lørdagsskolen. Tilbudet gis til ca. 30 elever pr. år på gitar, klaver og strykeinstrumenter. Det tilbys 30 minutters ukentlig undervisning,

minimum 1 time gruppeundervisning i samspill/kammermusikk. Teoriundervisning, seminarer og mesterklasser. Strykerne har obligatorisk orkester.

6.3.2 Lørdagsskolen dans og ungdomskompaniet

Stavanger kulturskole har også et talentutviklingstilbud i dans gjennom Lørdagsskolen og Ungdomskompaniet. Lørdagsskolen er for elever i 7. – 9. klasse og gis ca. 18 lørdager i året med 4 timer hver gang. Det undervises i ballett, jazzdans og moderne/samtidsdans. Opptak skjer etter prøvedans og intervju. Deltagerne må forplikte seg til å delta i ytterligere 2 partier i kulturskolen hvorav ett må være ballett.

Ungdomskompaniet er et tilbud for elever fra 10- klasse. Det er et helgebasert tilbud hvor målsettingen er at danserne i ungdomskompaniet skal få en smakebit på hvordan det er å jobbe som danser i et kompani. De må i tillegg delta i klasse en gang i uken. De må også forplikte seg til å gå på ett klassisk parti i uken.

Lørdagsskolen dans og Ungdomskompaniet har 35 elever i skoleåret 2014/2015.

6.4 MUSIKK PLUSS

Musikk pluss er et nystartet tilbud i et samarbeid mellom kulturskolene i Karmøy, Haugesund og Tysvær kommuner. Tilbudet gis etter elevpåmelding og opptaksprøve og består av 8 samlinger med 4 – 6 timer hver gang og med 30 – 45 minutters spilletime. Instrumentfordeling og elevfordeling pr kommune er som følger:

Tabell 9: Elever Musikk Pluss 2014/2015.

Instrument	Haugesund	Karmøy	Tysvær	Totalsum
Bratsj	1			1
Cello	1		1	2
Fiolin	1	2		3
Fløyte	1			1
Piano	1	1		2
Trompet		1		1
Totalsum	5	4	1	10

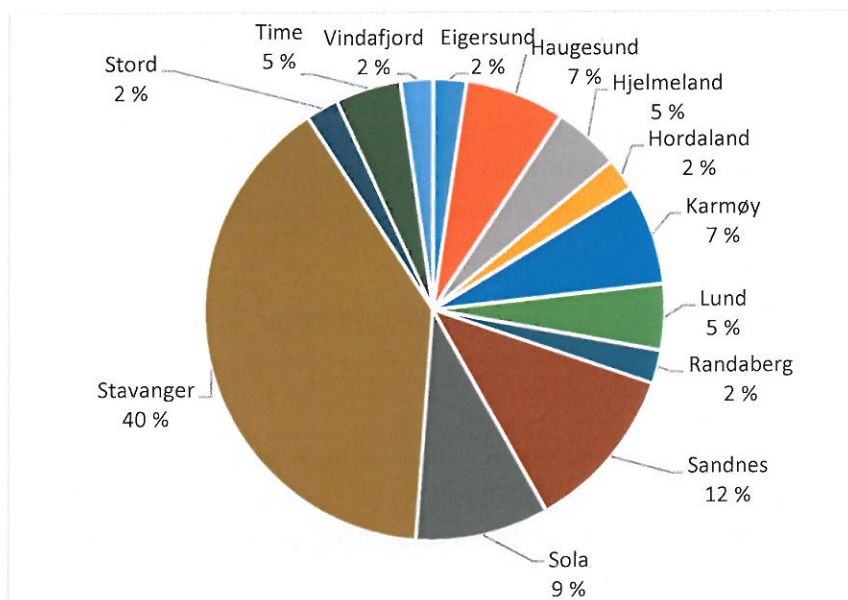
I skoleåret 2013/2014 hadde tilbudet 15 elever.

6.5 UNGE MUSIKERE UNIVERSITETET I STAVANGER

Unge musikere er et tilbud som gir av Universitetet i Stavanger, institutt for musikk og dans. Tilbudet er en del av det nasjonale talentutviklingsprogrammet som administreres av Norges musikkhøgskole og gis til elever i alderen 13 – 18 år. Programmet inneholder individuell undervisning på instrument, gruppeundervisning i musikkteori og gehør, mesterklasser, interpretasjon, samspill og konserter. Unge musikere holder minst 3 egne konserter i året, men har innslag på flere. Elevene får delta i ulike undervisningstilbud sammen med IMD-studenter når det ligger til rette for det. Tilbudet finansieres over statsbudsjettet og er gratis for elevene, men elevene må selv dekke reisekostnader og oppholdsutgifter. Det er mulig å søke noe reisestøtte. Opptak skjer etter prøvespill og intervju. Tilbudet

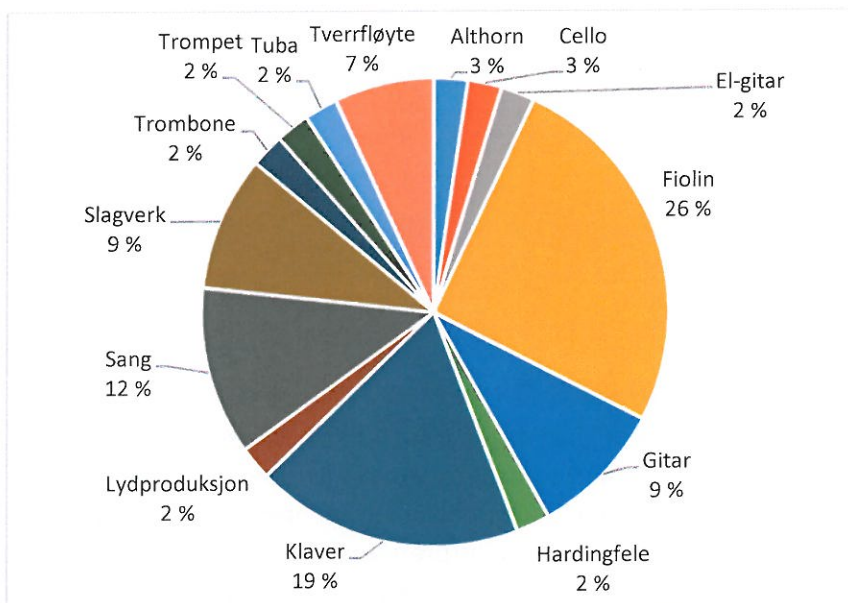
gis på 13 lørdager i året for en 2-årsperiode. Det er adgang til å søke ytterligere en periode. Instituttet selv beskriver det som et supplement til ordinær undervisning i elevenes kulturskole eller videregående skole.

Tilbudet ble etablert i 2004. Frem til og med skoleåret 2013/2014 har tilbudet hatt 43 elever. Disse fordeler seg slik på 13 hjemkommuner:

Figur 6: Elever på unge musikere fordelt på hjemkommunen. 2004 – 2014 Prosent. Kilde: UiS IMD.

Fordeling på instrument:

Figur 7: Elever på unge musikere fordelt på instrument. 2004 – 2014. Prosent. Kilde: UiS IMD

6.6 KAMMERORKESTERET 1B1

1B1 er et orkestertilbud til talentfulle strykere under ledelse av professor Jan Bjøranger. Orkesteret er et pedagogisk og utøvende tilbud for strykere. Kjernen i ensemblet er strykerstudentene ved UiS

IMD. Ensemblet samarbeider med en rekke private og offentlige institusjoner. Deltagere er kulturskoleelever, elever ved videregående skoler, strykererelever på IMD og profesjonelle musikere. Ensemblet er delt i tre: Professional, Educational for elever på konservatorienivå og Junior for elever i kulturskoler/videregående skoler som deltar i talentutviklingstilbud. Ensemblet samarbeider med universitetene i Bergen, Stavanger og Kristiansand. Profesjonelle medlemmer er universitetslærere og strykere fra Stavanger Symfoniorkester. Ensemblet tilbyr mesterklasser og seminarer. Ensemblet opptrer også utenlands og driver et samarbeid med en high school i Bronx i New York.

Strykererelever på lørdagsskolen i Stavanger og på Unge musikere deltar obligatorisk i orkesteret.

6.7 STAVANGER SYMFONIORKESTER

Stavanger Symfoniorkester gir sitt eget talenttilbud SSO talentjakten i samarbeid med Statoil. Unge musikere gis tilbud om å følge orkesteret gjennom en sesong. Elevene plukkes ut etter prøvespill. De deltar ved ca. 4 orkesterproduksjoner i året, både på prøver og konsert og gis en egen mentor som følger dem gjennom året. I inneværende sesong gis tilbudet til tre elever, på trompet, cello og bratsj.

Mange av orkesterets medlemmer er også lærere ved andre talentutviklingstilbud.

I tillegg samarbeider orkesteret med UiS IMD og Lørdagsskolen i Stavanger slik at tilreisende solister og dirigenter gir ulike masterklasser og seminar for elever ved Lørdagsskolen og/eller UiS IMD.

6.8 STAR

STAR er en medlemsorganisasjon innenfor det rytmiske feltet (inkludert folkemusikk). Organisasjonen beskriver seg som et kompetansesenter innenfor feltet knyttet til bransjekunnskap, markedsføring, preproduksjon. Organisasjonen arbeider også med å "pitche" band fra området mot sentrale miljøer innenfor feltet. STAR arrangerer egne konserter og formidler også band til lokale festivaler. Organisasjonen er et tilbud til hele Rogaland, men arbeider primært i Stavangerregionen. STAR har ca 500 medlemmer, men arbeider aktivt med ca 100 medlemmer i hovedsak fra 16 år og oppover.

Fra høsten 2014 har organisasjonen startet et tilbud hvor 8 enkeltpersoner får personlig oppfølging innenfor promotering, booking og produksjon.

STAR har uttrykt et ønske om å få til et samarbeid med Bjergsted kulturpark om arrangering for akustiske instrumenter.

6.9 KULTURINKUBATOREN

Kulturinkubatoren er en del av I-park og hjelper utøvere innenfor flere kunstarter med forretningsutvikling og kommersialisering basert på bransjerettet kunnskap, nettverk og risikokapital. De har et eget program for billedkunstnere i samarbeid med Rogaland kunstsenter.

Kulturinkubatoren arbeider ikke med kunstnerisk innhold eller utøvernes ferdigheter innenfor kunstoffaget og driver dermed ikke med talentutvikling i egentlig forstand. De kan allikevel være en ressurs når det gjelder å forberede talenter på et yrkesliv utenfor etablerte institusjoner og de forretningsmessige sidene av livet som kunstner.

6.10 ROGALAND TEATER

Rogaland driver et eget barne- og ungdomsteater. De har ca 380 deltagere. Tilbudet gis med ca 1,25 timer i uken over 26 uker. Elever tas opp etter loddtrekning. Det er betydelig søkning til teateret og det har hendt at elever har søkt opptil 7 ganger før de er tatt opp. Det settes opp 4 produksjoner i året, med barn om høsten og med ungdom om våren. For de elevene som gis roller i produksjonene kan arbeidsinnsatsen bli betydelig i produksjonsperioden. Roller i produksjonene gi etter en vurdering i workshops, og det er ikke gitt at alle elever får en rolle i tiden de er i barne- og ungdomsteateret. Barne- og ungdomsteateret samarbeider med andre teatre i landet om Den Unge Scene hvor ungdom får spille nyutviklet norsk dramatikk. I arbeidet med DUS har teateret også samarbeid med flere lokale kulturskoler og videregående skoler.

Teateret oppgir selv at de har liten foreldrekontakt med unntak av informasjonsmøter.

Barne- og ungdomsteateret har 4 teaterstillinger og ½ teknikerstilling. Teateret driver kursvirksomhet rundt i fylket, 8 – 10 kurs i året, men har kapasitet til det dobbelte. Teateret har samarbeidsavtaler med Vågen videregående skole og Stavanger katedralskole og arbeider med en avtale med en ungdomsskole.

I tillegg brukes personell fra Rogaland teater også som lærere ved videregående skoler.

6.11 FRITIDSKULTURLIVET

6.11.1 Norges musikkorps forbund Rogaland

Norges musikkorps forbund er en medlemsorganisasjon for musikkorps i Rogaland. Forbundet gir en rekke kurstilbud for korpsmusikere i Rogaland:

Blått kurs er et kurs for elever fra 14 - 16 år hvor det også gis individuell undervisning.

Svart kurs er et kurs for elever i alderen 16 – 19 år. Her gis det tilbud om individuell opplæring med akkompagnatør.

For begge kursene undervises det i kammermusikk/ensemblespill, musikkteori/direksjon, mesterklasser og korpssamspill. På svart kurs har det også blitt gitt tilbud om dirigentopplæring.

I tillegg gjennomføres et talentkurs for dirigenter med to samlinger, en av disse med øvingskorps.

Forbundet driver også Rogaland ungdomskorps. Deltagelse skjer etter prøvespill. Korpset har 3 – 4 samlinger pluss en festkonsert ved Rogalandsmesterskapet.

I forbindelse med Rogalandsmesterskapet arrangeres det også en solistkonkurranse. Aktuelle kandidater oppfordres til å søke Ungdommens musikkmeisterskap som forbundet også samarbeider om å gjennomføre.

6.11.2 Stavanger Brass Band

Stavanger Brass Band inviterer lovende ungdom til to helgesamlinger i året. Disse utgjør et sammensatt korps under ledelse enten av SBBs faste dirigent eller innleide dirigenter. Solospillere fra SBB deltar som instruktører og sitter inn i talentkorpset. Hver helg avsluttes med en konsert.

7 GODE EKSEMPLER I NORGE

7.1 BERGEN

Bergen kulturskole gir talentutviklingstilbud for elever fra hele Hordaland innenfor musikk, drama/teater, dans og visuelle kunsthøgskole. Alt opptak skjer på bakgrunn av prøver.

Det er etablert et samarbeid mellom Bergen kulturskole, Griegakademiet, Langhaugen videregående skole og Barratt Dues musikk institutt om den såkalte «Talentparaplyen».

Talenttilbudet i Bergen er opprettet etter en forutgående politisk behandling hvor kulturskolen ble gitt et større ansvar for talentutvikling. Det er gitt en ekstra bevilgning på 200 000 kr for gjestelærere innenfor samarbeidet med Barratt Dues musikk institutt, ellers ble tilbudet opprettet gjennom omdisponeringer innenfor egen ramme og elevkontingenter.

7.1.1 Musikk

Skolen gir tilbud i spesielle programmer for rytmisk og klassisk musikk. Tilbudet i rytmisk musikk gis for elever i alderen 12 – 19 år. Elever tas opp på grunnlag av anbefaling fra lærer og opptaksprøve som omfatter både eget spill, improvisasjon og intervju. Tilbudet omfatter både enetimer, spilling i band og teoriundervisning. Elevene kan også delta i storband etter egen opptaksprøve.

Bergen ungdomsskole er også en del av Bergen kulturskoles talenttilbud. Tilbudet gis til elever i alderen 14 – 22 år. Opptak skjer etter prøvesang.

Bergen ungdomsstorband er også en del av talenttilbudet ved skolen. Tilbudet gis til elever i alderen 13 – 21 år. Opptak skjer etter prøvespill.

Tilbudet klassisk musikk gis også for elever i alderen 12 -19 år. Elevene tas opp på grunnlag av anbefaling fra lærer opptaksprøve som omfatter eget spill inklusive prima vista, en gehørstest og intervju. Tilbudet omfatter enetimer, samspill teori og andre tilbud.

På klassisk musikk er det etablert et samarbeid med Griegakademiet og for strykernes del med Barratt Dues musikk institutt. Samarbeidet med Barratt Dues musikk institutt betyr at 15 strykerelver får et utvidet tilbud med lærere fra Bergen og andre steder. Tilbudet forutsetter ukentlig innsats og fellestimer på lørdager. Elevene må betale en årskontingent til Barratt Dues musikk institutt på 15 000 kr og det er ingen stipendier fra kulturskolen eller Griegakademiet.

Bergen kulturskole har også opprettet et rekrutteringstilbud på klassisk og rytmisk musikk for elever i alderen 9 – 12 år. Elevene får utvidet spilletid og anledning til å være med på mesterklasser og konserter. Eleven kan delta i inntil 3 år. Opptak skjer etter anbefaling fra lærer og prøvespill.

7.1.2 Dans

Tilbudet gis til ca 45 elever i alderen 9 – 19 år. I talentprogrammet i dans undervises det i klassisk ballett, moderne dans/samtidsdans, improvisasjon og alternativ trening med elementer fra bl.a. pilates og yoga. Talentgruppene har to store forestillinger i året. Hver desember settes Nøtteknekkeren opp i samarbeid med Bergen filharmoniske orkester og Grieghallen AS. I tillegg settes det opp en forestilling med både klassisk ballett og moderne dans/samtidsdans før sommeren. Opptak skjer etter prøvedans. Det er ett års prøvetid på tilbudet og elevens innsats blir kontinuerlig vurdert.

Det gis også et tilbud i jazzdans med en gang uken. Tilbudet gis til elever fra 12 år og for ett år av gangen med prøvedans for hvert år.

7.1.3 Teater

Tilbudet gis til elever fra 14 – 19 år. Det gis undervisning 2 dager i uken med 6 timer i uken fra begynnelsen av september til midten av april pluss noen helgesamlinger. Undervisningen tar utgangspunkt i skuespillerens arbeid med kropp og stemme. Teaterkunnskap og teori er del av praktisk undervisning. Opplegget tilrettelegges med utgangspunkt i skuespillerutdanningen ved høgskole / universitet, men på et nivå som er tilpasset aldersgruppen i kulturskolen.

Bergen kulturskole er så langt vi kjenner til den eneste kulturskolen som har utviklet et talentutviklingstilbud som gjelder alle utøvende kunstarter og visuell kunst

7.2 MUSIKKLASSEN VED MAJORSTUEN SKOLE

Ved Majorstuen skole gis det et utvidet tilbud i musikk i et samarbeid mellom skolen, Barratt Due musikkinstutt, Norges musikkhøgskole og Oslo kommunale musikk- og kulturskole. Tilbudet er under utbygging og gis til elever fra 5. til 10.trinn. For høsten 2015 planlegges det for 125 elever stigende til 150 elever høsten 2016.

Tilbudet omfatter inntil 6 timer musikk i uken i tillegg til den ordinære grunnskoleundervisningen. De fleste timene gis i løpet av skoledagen, men noen prosjekter foregår på ettermiddagen.

Elevene får opplæring i hovedinstrument, orkester/kammermusikk, akkompagnement, bruksklaver, kor og musikkteori. Barratt Due musikkinstitut har det faglige ansvaret for musikkopplæringen.

Undervisningen er gratis for elevene. Opptak skjer på grunnlag av opptaksprøve. En fagjury med faglærere fra Musikk på Majorstuen skole og eksterne profesjonelle musikere, innstiller til opptakskomitéen. Kvalifiserte elever tilbys plass ut fra ledige plasser på årstrinn og instrument.

Tilbudet er kommet til på bakgrunn av initiativ av daværende skolebyråd Torger Ødegaard.

8 VURDERING AV DAGENS TILBUD I ROGALAND.

8.1 OMFANG

8.1.1 Musikk

Samlet sett gis det i Rogaland tilbud om ekstra undervisning begrunnet i talent til 328 elever i kulturskolene (definert som minimum ekstra timeressurs til eleven). Dette utgjør ca 4% av den samlede elevmassen på musikk i kulturskolen. Hvis vi innsnevrer talentutviklingsbegrepet til et tilbud som omfatter både utvidet instrumentalundervisning, nivåtilpasset samspill og teori, står vi igjen med 2 skoler som oppgir at de tilbyr slik undervisning; Stavanger og Tysvær. Lørdagsskolen i Stavanger har ca 25 elever pr år, dvs i overkant av 1 % av Stavanger kulturskoles musikkelever. Hvis vi hadde tilsvarende nivå i hele fylket, skulle det tilsi at et slikt tilbud skulle vært gitt til ca 85 elever i fylket.

De videregående skolene gir tilbud til 329 i musikk. Elevenes valg av hovedinstrument viser at over halvparten av disse er innen rytmisk musikk. Det er imidlertid ikke all undervisning som kan kalles talentutvikling. Noen av skolene har også samarbeid med kulturskole eller Unge musikere om deltakelse i ensembler som del av undervisningen. Likeledes gir lørdagsskolen i Stavanger fritak for teoriundervisning for de av deres elever som også er elever innenfor utdanningsprogrammet musikk, dans og drama.

8.1.2 Dans

Det er bare en kulturskole som gir et talenttilbud i dans, Stavanger kulturskole. Tilbudet gis ikke til elever fra andre kulturskoler. Det gis i utgangspunktet ikke individuell undervisning, men skolene tilbyr individuell veiledning i liten skala. Opptak skjer på andre kriterier enn dans alene.

8.1.3 Drama

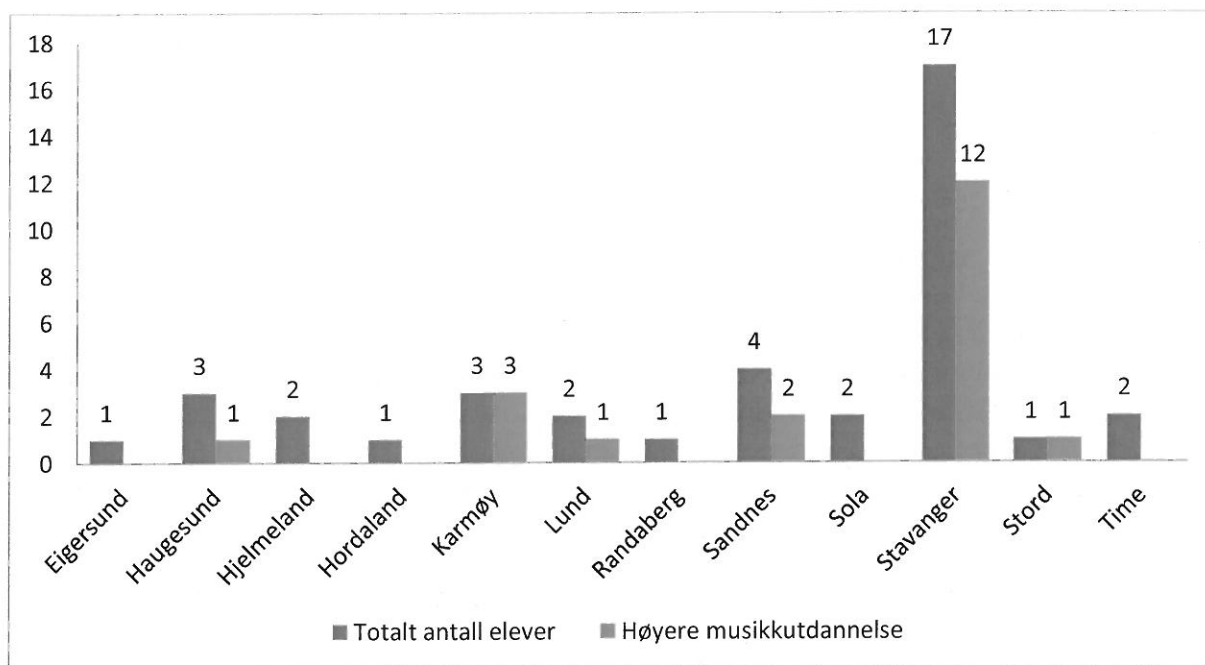
De videregående skolene gir et tilbud til 159 elever. Ikke all teater/dramaundervisning i videregående skole kan kalles talentutvikling. Det gis i utgangspunktet ikke individuell undervisning, men skolene tilbyr individuell veiledning i liten skala. Opptak skjer på andre kriterier enn drama/teater alene.

8.2 RESULTATER

Musikk er det eneste området hvor det er på plass en nasjonal struktur for talentutvikling koblet opp også mot høyere utdanning.

Lørdagsskolen i Stavanger rapporterer at 60% av deres elever i den aktuelle alder har søkt høyere musikkutdanning i inne- eller utland og at alle har kommet inn.

Unge musikere rapporterer at 20 elever av de 39 som hadde avsluttet sin deltagelse i Unge talenter har gått videre til høyere musikkutdanning. Disse fordeler seg slik på hjemkommune:

Figur 8: Antall elever med avsluttet deltagelse i Unge musikere fordelt på hjemkommune. Kilde: Uis IMD

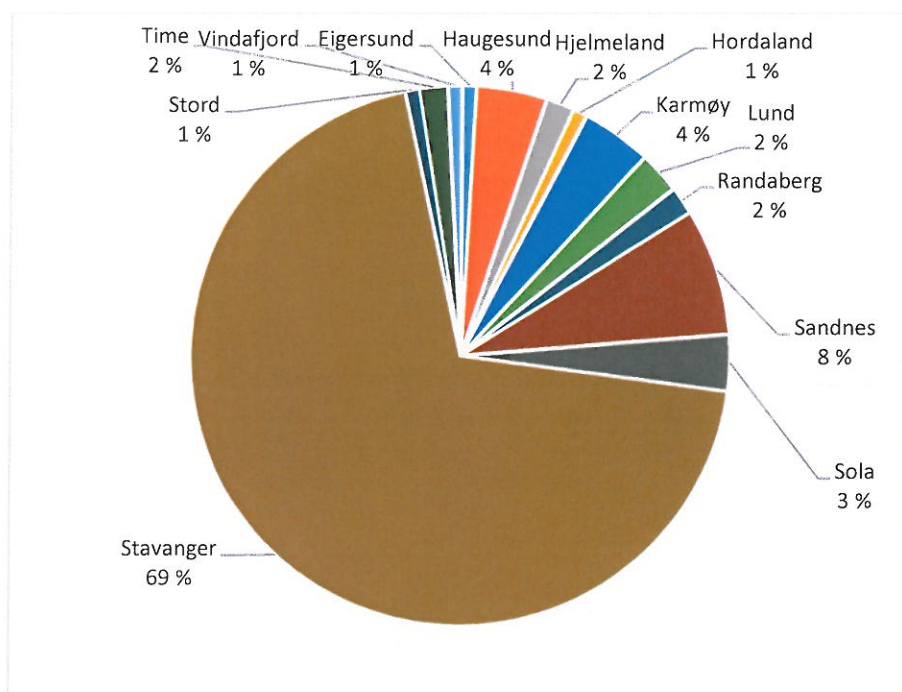
For videregående skole finnes det ikke statistikker. Men i en kandidatundersøkelse blant personer utdannet i skapende og utøvende musikk fant forskerne ut at 60% av kandidatene hadde gått musikklinje på videregående skole. I tillegg har så godt som samtlige deltatt i andre aktiviteter som kulturskole, kor, korps, orkester eller lignende. (ARNESEN ET ALII, 2014, s 39) Under arbeidet med denne planen har imidlertid flere høyere utdanningsinstitusjoner gitt uttrykk for at de mener at videregående musikk ikke nødvendigvis kvalifiserer elevene til en høyere musikkutdanning. Dette synes å stå i en viss motsetning til resultatene fra kandidatundersøkelsen.

Det finnes ikke tilsvarende statistikker på drama- og danseområdet.

8.3 BEGRENSNINGER I DAGENS TILBUD

8.3.1 Geografi

Det er ingen tvil om at geografi utgjør en begrensning i dagens tilbud. Når det gjelder musikk så har Unge musikere et noe bredere nedslagsfelt enn lørdagsskolen i Stavanger. Noe av forklaringen kan ligge i at Unge musikere har færre samlinger enn Lørdagsskolen, noe som gjør at belastningen med å delta blir mindre enn den er for elever med lang reisevei på Lørdagsskolen. Samlet har de to tilbudene hatt slik fordeling av elever:

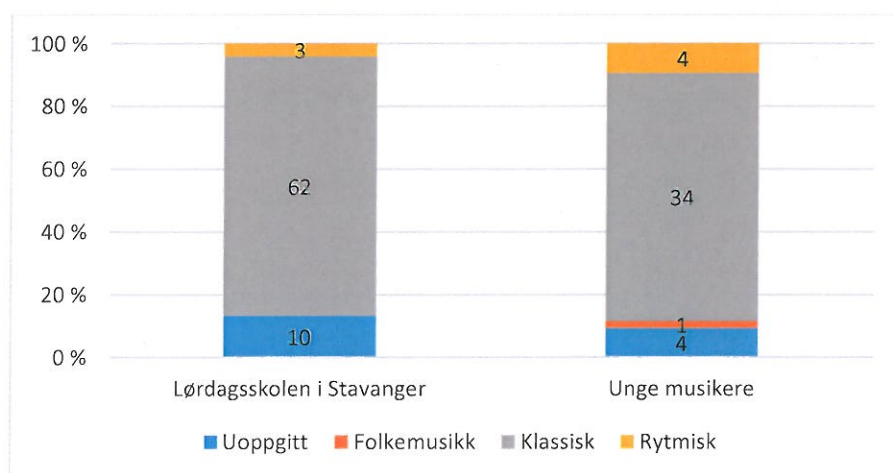

Figur 9: Fordeling av elever på Unge musikere og Lørdagsskolen musikk på hjemkommune

Vi har ikke hatt tilgang til fordelingen på bostedskommune for elever på de videregående skolene. Men to av skolene ligger i Stavangerregionen, deriblant også den største, Vågen VGS. Det er grunn til å anta at de primært rekrutterer i sitt nærområde.

8.3.2 Instrument- og genrefordeling

Vi ser at dagens tilbud i stor grad gis til strykere og pianister. Det finnes dessverre ikke statistikk for instrumentfordeling i kulturskolenes musikkundervisning. Men det er allikevel nokså sannsynlig at blåsere er klart underrepresentert blant deltagerne i talentutviklingstiltakene. Det samme gjelder rytmiske genre. I perioden 2004 – 2013/14 har Lørdagsskolen og Unge musikere hatt 118 elever. Disse fordeler seg slik på genre:

Figur 10: Fordeling på genre, Unge musikere og Lørdagsskolen i Stavanger. Prosent og antall

Totalt har de to tilbudene oppgitt at de i perioden har hatt 7 elever innenfor rytmiske genre. I tillegg er det ikke oppgitt genre for 14 elever. Totalt var det blant de kulturskolene som svarte på spørreskjemaet 15 prosent av elevene som fikk undervisning i rytmiske genre. Rytmaskiske elever er dermed

underrepresenterte på talentutviklingstilbudene i regi av Lørdagsskolen og Unge musikere. Derimot ser det ut som om de videregående skolene har en høyere andel innenfor rytmiske genre enn det er blant elevene i kulturskolene.

9 UTFORDRINGER TIL AKTØRENE SOM DRIVER TALENTUTVIKLING I ROGALAND

9.1 ELEVEN I SENTRUM

Under arbeidet med planen har spørsmålet «Hvem eier eleven?» dukket opp. Det er bare en som eier eleven, og det er eleven selv. Skal arbeidet med talentutvikling i Rogaland ha fremgang, må det skje på grunnlag av en forståelse av dette. En talentfull elev er en ressurs for et lokalmiljø. Derfor er det ofte vanskelig for de lokale kulturskolene og miljøene å «gi fra seg» elevene.

Samtidig er det flere aktører i Bjergsted kulturpark som gir talenttilbud. Lørdagsskolen i Stavanger, Unge musikere og SSO har i dag hver sine tilbud til det samme elevgrunnlaget. Tilbakemeldinger fra lokale kulturskoler tyder på at kontakten mellom de lokale kulturskolene og disse tilbudene har et forbedringspotensial. Det kan oppstå situasjoner hvor elever føler at de blir trukket i alle retninger.

I noen enkelttilfelle er det også rapportert om «foreldreshopping» hvor foreldre melder sine barn inn på talentutviklingstiltak både regionalt og nasjonalt uten å informere om dette til andre skoler/institusjoner som har barnet som elev.

En talentfull elev har behov for en systematisk oppfølging hvor enkeltundervisning, ensembletrening og tilleggsfag sees i en sammenheng, uavhengig av om vi snakker om musikkelever, dramaelever eller danseelever. Det krever et utstrakt samarbeid mellom alle som arbeider med eleven og kompetanseoppbygging i alle samarbeidende institusjoner med eleven som grunnlag.

Harald Jørgensen påpeker at talenter gjennomgår flere faser hvor lærerskifte ofte er en del av faseovergangen. Alle lærere og institusjoner som driver talentutvikling må fortløpende vurdere om tiden er kommet for et lærerskifte for å bringe eleven videre.

Eleven i sentrum er en holdnings- og handlingsutfordring for alle som arbeider med talentutvikling i Rogaland og det grunnlaget som alt talentutviklingsarbeid i fylket må tuftes på.

9.2 KULTURSKOLENE SOM TALENTUTVIKLERE

Kulturskolene er grunnleggende både når det gjelder å se talentene, å gi dem et grunnleggende tilbud og å informere om og oppmuntre elevene til å delta i talentutviklingstilbud. Det er imidlertid ikke alltid slik at kulturskolene har sett talentutvikling som sin primære oppgave. Dette kan ha sin årsak i generelle kulturpolitiske holdninger som ser på kulturskolene først og fremst som et positivt fritidstilbud. Disse holdningene finnes både i kulturskolene og hos de politiske eierne av de enkelte kulturskolene. Skal vi komme videre med talentutvikling i Norge og Rogaland er det viktig å etablere en forståelse for at kulturskolene også er en viktig og grunnleggende del av utdanningssystemet for kunstneriske fag. Det kan kreve omlegging av tilbudene i kulturskolene i tråd med de intensjoner som ligger i det nye forslaget til rammeplan for kulturskolene. Det vil også kreve at lærerne, foreldrene og elevene i større grad enn i dag må akseptere evaluering gjennom prøvespill og jevnlig vurdering av innsats.

I dag er det nokså variabelt hva slags tilbud talentene får. Det er tidligere i dokumentet påpekt at et talenttilbud som inneholder alle de elementene som er nødvendige i dag bare gis i Lørdagsskolen i

Stavanger og bare innenfor musikk og dans. Det betyr at talenter ikke oppdages, ikke bringes videre og ikke gis et tilstrekkelig grunnlag for å vurdere om en høyere kunstnerisk utdanning er noe for dem.

Kulturskolenes styrke er at de er til stede overalt i fylket. De er tett på elevene og er de eneste som har muligheter for å se talentene tidlig. Da er det viktig at de både stiller seg spørsmålet om elevene har et potensial og legger til rette for at det kan utvikles i en tidlig alder. Kulturskolene bør også ta dette opp i samtaler med foresatte på et tidlig tidspunkt. Det tilbudet må både inneholde undervisningstid ut over det normale i kulturskolen og et tilpasset samspilltilbud.

Flere kulturskoler påpeker at de ikke alltid har kompetanse til å gi et talenttilbud. Da er det viktig at de søker samarbeid med andre kulturskoler eller Bjergsted kulturpark på et tidlig tidspunkt med sikte på å gi eleven et tilpasset tilbud. Men det er også viktig at fagmiljøet i Bjergsted bidrar aktivt i kompetansebygging i de enkelte kulturskolene.

Kulturskolene og kulturskoleeierne kan utfordres til:

- Å akseptere at talentutvikling er en del av kulturskolenes samfunnsoppdrag
- Å etablere rutiner og holdninger som identifisere talenter
- Å iverksette spesiell undervisning for talentfulle elever.
- Å ta hensyn til at lærerskifter er en naturlig del av talentutvikling.
- Å orientere elever og foreldre om muligheter for talentoppfølging også utenfor egen skole
- Å samarbeide med andre kulturskoler, videregående skoler eller UiS IMD om talentutvikling

9.3 VIDEREGÅENDE SKOLE SOM TALENTUTVIKLERE

I Meld. St. nr 20 (2012 – 2013) «På rett vei» sier Kunnskapsdepartementet følgende om studieretningen musikk dans drama:

Utdanningsprogram for musikk, dans og drama er på samme måte som idrettsfag og formgivningsfag innrettet for å gi elevene en kombinasjon av studieforberedende fag og fordypning innenfor et interesseområde. Dette skal gi elevene et godt grunnlag for å komme inn på høyere utdanninger som har opptaksprøver. Departementet er derfor opptatt av at musikk, dans og drama skal gi elevene mulighet til å kvalifisere seg til høyere utdanninger innenfor eksempel musikk, dirigering, komposisjon, regi og skuespillerfag. (s. 120)

Norges musikkhøgskole sier at utdanningen ikke gir vesentlig fortrinn ved opptak til høyere musikkutdannelse. Tilsvarende har også vært sagt fra andre høyere utdanningsinstitusjoner i musikk.

Utdanningsprogram for musikk, dans og drama er i dag det viktigste kompetansegivende tilbudet som i sin fagportefølje forbereder elevene på høyere kunstutdanning. Elevene til dette utdanningsprogrammet tas i stor grad opp på grunnlag av karakterer fra ungdomsskolen. Elevene vil derfor ha varierende nivå på ferdighetene i dans og drama, eller på hovedinstrument når de begynner i videregående skole. Fordi skolene har anledning til å gi tilleggspoeng, vil denne ulikheten i en viss grad kunne utjevnes. Skolene legger i en viss utstrekning til rette for at spesielt talentfulle elever gis tilbud om egne lærere eller supplerende tilbud slik at de får delta i samspillaktiviteter i regi av andre, herunder også profesjonelle aktører. I enkelte tilfeller gis det også reduksjon/tilrettelegging av programfag for å kunne bruke mer tid på øving.

I en ordinær skoledag vil elevene ha mulighet for å bruke hovedinstrumentene i flere fag ut over selve hovedinstrumentopplæringen. Dette er likevel ikke nok til å dekke behovet for øving. Det forutsettes derfor at talentfull ungdom i stor grad må bruke fritimer og fritiden til egenøving.

Tilbakemeldinger fra dans og drama, hvor alle undervisning foregår i grupper, er at det er behov for mer tid til individuelt arbeid med elevene.

Instrumentsammensetningen på elevmassen i musikk viser at hele 43% av elevene får undervisning på sang. De fleste av disse sangerne har ikke klassisk sang som primærønske.

Videregående skole har for tiden en elevmasse hvor 26% av instrumentalistene og det store flertall av sangerne arbeider innenfor en rytmisk genre, til sammen antagelig godt over 50%. De har spesielt få strykere, bare 3,9% av elevene høsten 2014 er strykere.

Innenfor dagens rammer kan de videregående skolene allikevel utfordres til å

- Diskutere om dagens tilbud på noen områder ikke er et fullgodt talentutviklingstilbud for aldersgruppen.
- Om mulig utnytte enda bedre ordningen med tilleggspoeng som kan gis gjennom ferdighetssprøvene, også med tanke på hensiktsmessig instrumentsammensetning.
- Samarbeide bedre med kulturskolene om rekruttering.
- Samarbeide med UiS IMD og lokale kulturskoler om tilpassede tilbud for talentfulle elever.
- Bruke Opplæringslovens §§ 1-4 og 3-4 for å etablere forsøksvirksomhet som styrker skolenes mulighet til å gi en undervisning tilpasset spesielt talentfulle elever.
- Høyere utdanning i Norge godtar 6-fagspakken som tilstrekkelig for opptak til høyere utdanning gjennom 23/5-regelen. Den såkalte 23/5-regelen sier at dersom du har fylt 23 år, har fagbrev eller kan dokumentere minst fem års yrkeserfaring og/eller utdanning etter grunnskolen, trenger du følgende seks fag for å få generell studiekompetanse:

○ Norsk hovedmål, sidemål og muntlig	(393 årstimer)
○ Engelsk	(140 årstimer)
○ Samfunnsfag	(84 årstimer)
○ Historie	(169 årstimer)
○ Matematikk	(224 årstimer)
○ Naturfag	(140 årstimer) (vilbli.no, 2014)

Dette medfører en reduksjon i timer til fellesfag på 365 timer over 3 år. De videregående skolene i Rogaland kan sammen med Rogaland fylkeskommune arbeide for at det utvikles en modell basert på 6-fagspakken for spesielt talentfulle elever som har høyere kunstutdanning som mål. Disse vil da kunne få bedre tid til egenøving/egenutvikling innenfor skoletiden.

- I Meld. St. nr 20 (2012 – 2013) «På rett vei» sier Kunnskapsdepartementet:
«Dersom kriteriene for å benytte den såkalte 25-prosentregelen om avvik fra fag- og timefordelingen er tilstede, er det naturlig at denne også benyttes til tilpasset opplæring for høyt presterende elever.» (Kunnskapsdepartementet, 2013, s 20)
Denne ordningen er individuell og kan brukes for elever med særskilte forutsetninger.

9.4 SAMARBEID MED GRUNNSKOLER

Grunnskolen møter alle elever i kommunene og er viktige både som kulturformidlere, som arenaer for kulturutøving, som møteplass mellom det øvrige kulturlivet og skolens elever, blant annet gjennom den kulturelle skolesekken. Skolen kan også være en viktig rekrutteringsarena for elever i kulturskolene.

Det er i Oslo satt i gang et prosjekt med en dedikert musikkklasse ved Majorstua skole i samarbeid med Barratt Due musikk institutt. Prosjektet er beskrevet på side 26.

Mange kulturskoler har gode samarbeid med grunnskolene. I en brukerundersøkelse gjennomført blant kulturskolens elever i Sandnes i 2004 oppga 45% av elevene at de brukte de ferdighetene de lærte i kulturskolen i grunnskolen (Sandnes kommune, 2004, s 27).

Følgende utfordringer kan gis for samarbeid mellom grunnskolene og institusjoner som arbeider med talentutvikling:

- Grunnskolen og SFO som rekrutteringsarena for elever til kulturskolen
- Forsøk med musikklasser i store kommuner

9.5 FESTIVALER SOM TALENTUTVIKLERE

Noen festivaler bringer utøvere på høyt internasjonalt nivå til Rogaland. Det gjelder både Norwegian Youth Chamber Music Festival, Maijazz og International Chamber Music Festival i Stavanger. Her foregår det allerede et samarbeid om mesterklasser for unge talenter og musikkstudierende. Dette samarbeidet kan med fordel styrkes og utvikles. En utfordring kan være:

- Etablere et formalisert samarbeid med utvalgte festivaler om solister, mesterklasser og seminarer.

9.6 FRITIDSKULTURLIVET SOM TALENTUTVIKLER

Også innenfor fritidskulturlivet foregår det arbeid som i en viss forstand kan kalles talentutvikling. Alene er denne virksomheten ikke stor nok til å gi en fornøden talentutvikling. Men både på lokalt og regionalt nivå kan en se for seg et tettere samarbeid om lærere og tiltak for utøverne som kan inngå i en samlet talentutvikling. Ikke minst viser elevoversikten på de forskjellige tilbudene at blåserne er underrepresentert i de øvrige talentutviklingstilbudene. En kan blant annet se for seg følgende utfordringer:

- Tett samarbeid mellom kulturskoler og fritidsmusikklivet om begynneropplæring
- Fritidsmusikklivet som arena for talentutviklingstilbud både lokalt og regionalt
- Samarbeid om lærere og innhold i fritidskulturlivets tiltak
- Deltagelse i regionale ensembler som f. eks Rogaland ungdomskorps og Rogaland ungdomsymfoniorkester

9.7 BJERGSTED KULTURPARK OG ROGALAND TEATER SOM RESSURS I TALENTUTVIKLINGEN

Bjergsted kulturpark kan være et kraftfullt regionalt kompetansesenter både når det gjelder utøvende musikk, musikkpedagogikk og dans. UiS IMD, Stavanger kulturskole, Stavanger katedralskole, 1B1 og Stavanger Symfoniorkester har alle talentutviklingstilbud innen musikk. Men i dag er de ikke samordnet. Alle lyser ut sine tilbud separat, de har forskjellig innhold og forskjellig omfang. De har også forskjellig grad av samarbeid både seg i mellom og med lokale kulturskoler og lokale lærere. I tillegg er også regionale organisasjoner for fritidsmusikklivet lokalisert i området også disse gir tilbud som i noen utstrekning kan kalles talentutviklingstilbud.

Det er bare Stavanger kulturskole og Stavanger katedralskole som tilbyr et talentutviklingstilbud i dans.

Det gis i Bjergsted kulturpark ikke talenttilbud innenfor teater/drama ut over tilbudet på Stavanger Katedralskole. Det vil si at det innenfor drama ikke finnes et profesjonelt utøvende miljø i Bjergsted. Det finnes derimot i Rogaland teater.

Miljøet er preget av at de profesjonelle utøvende og pedagogiske ressursen brukes på tvers av institusjonene. Symfoniorkesterets musikere er lærere på Lørdagsskolen, på UiS Unge musikere og i sitt eget talentprogram. Danselærere på UiS IMD brukes også på Stavanger katedralskole og i Stavanger kulturskole. Innenfor musikk og dans er det derfor en stor grad av felles bruk av faglige ressurser. Dette er ikke tilfelle i samme grad når det gjelder drama.

I Rogaland ble det etablert et samarbeidsråd for talentutvikling i 2013. Samarbeidsrådet ble etablert etter et pålegg etter innføring av talentutviklingsprogrammet TUP. Spesielt for Rogaland er at samarbeidet også skal omfatte dans og drama. Der deltar UiS, Stavanger kulturskole, Rogaland kulturskoleråd og en videregående skole med musikk, dans og drama. Det vil si at fagene musikk og dans er godt representert mens det profesjonelle teatermiljøet i Stavanger ikke er til stede. Så langt har de primære arbeidsområdene for samarbeidsrådet vært samordning av aktivitet i Stavanger og generell informasjonsutveksling med få og uregelmessige møter. Rådet har et forbedringspotensial når det gjelder å tenke og arbeide regionalt og tverrfaglig.

9.7.1 Felles utfordringer for Bjergsted kulturpark

- La Kunnskapen om at miljøet er et regionalt kraftsenter følges av at det etableres regionale samarbeid og tiltak i talentutviklingen
- Ta et ansvar for kompetanseoppbygging regionalt når det gjelder arbeid med talenter.
- Etablere felles talentutviklingsordninger med samordning av all undervisning for målgruppen, felles markedsføring og felles inntak.
- Utvikle fagplaner for slike tiltak.
- Styrke arbeidet i samarbeidsrådet for talentutvikling slik at det i større grad fungerer som en planleggende instans for regionalt talentutviklingsarbeid.
- Etablere rutiner og holdninger for samarbeid med lokale kulturskoler.
- Bedre kommunikasjon om inntakskrav og ufarliggjøring av prøver for talentutviklingstilbud overfor lokale kulturskoler og kulturskolelærere.
- Ta initiativ overfor lokale kulturskoler med sikte på kompetanseheving i talentutviklingsarbeid.
- Invitere inn Rogaland teater som representant for det profesjonelle teatermiljøet i Rogaland
- Etablere strukturerte samarbeidsmodeller overfor festivaler som NYCM, ICMF og Maijazz.
- Vurdere samarbeid om kombinerte lærerstillinger for felles talentutviklingstilbud.

9.7.2 Stavanger kulturskole

- Etablere talentutviklingstilbud også for drama/teater
- Etablere felles talentutviklingstilbud i musikk og på sikt også i dans med UiS IMD, primært i aldersgruppen 13 – 16 år.
- Vurdere å tilby deltagelse i Lørdagsskolen junior også for elever fra andre kommuner, primært i nærområdet til Stavanger.

9.7.3 Universitetet i Stavanger

- Etablere fellesregionalt talentutviklingstilbud i musikk og på sikt også i dans med Stavanger kulturskole, primært i aldersgruppen 13 – 16 og la den nasjonale finansieringen av TUP gå inn i det felles tilbudet.

- Videreutvikle etterutdanningstilbud for kulturskolelærere
- Videreutvikle forskning på talentutvikling innenfor instituttets fag.

9.7.4 Stavanger Symfoniorkester

- Samordne eget talentutviklingsprogram med et felles program som skissert ovenfor.
- Samarbeide om orkesterets musikere og tilreisende solister og dirigenter som ressurs i talentutviklingsarbeidet.

9.7.5 Rogaland teater

- Tiltre samordningsutvalget for talentutvikling i Rogaland
- Gi faglig støtte til utvikling av et talentutviklingsprogram for drama/teater.
- Videreutvikle eksisterende samarbeid med videregående skoler med MDD-linjer

9.8 ENSEMBLER SOM UNDERVISNINGSFORM I MUSIKK

I arbeidet med planen har noen av informantene stilt spørsmålstegn ved en ensidig fokusering på enetimer som undervisningsform og som utgangspunkt for talentutvikling. De har vist til at ensembler ofte både får frem et høyere nivå hos elevene og fungerer bedre som motivator for elevene når det gjelder personlig innsats i arbeidet. Dette er en pedagogisk debatt som ligger utenfor rammene for denne planen, men den reiser interessante spørsmål som det bør arbeides videre med. En utfordring her kan være:

- Forskningsarbeid i regi av UiS og i samarbeid med kulturskoler og eventuelt fritidsmusikkliv om ensemblespill som undervisningsform i talentutvikling.

9.9 SPESIELLE GENREUTFORDRINGER I MUSIKK

Ca 15 % av kulturskolenes musikk elever oppgis å spille innen en rytmisk genre. Selv om tallene her er ganske usikre er det allikevel klart at talentutviklingstilbudene ved lørdagsskolen og Unge musikere ikke treffer denne delen av kulturskoleelevene godt. I tillegg må vi regne med at det på mange ungdomsrom spilles rytmisk musikk uten at utøverne kommer i nærheten av etablerte tilbud i kulturskolene. Videregående skoler har en langt større andel elever innenfor rytmiske genre. Rytmiske musikere har også utfordringer som går ut over de rent spillemessige, knyttet til studio- og produksjonsarbeid, bransjekunnskap og markedsføring.

Noen utfordringer kan være:

- Vurdere et fjernstudiearbeid i samarbeid med andre høyere musikkutdanningsinstitusjoner, for eksempel ved at spillehelger gjennomføres i Stavanger.
- Etablere et dedikert talentutviklingsprogram for rytmisk musikk, gjerne i samarbeid med videregående skoler.
- Innføre studio- og produksjonsarbeid og bransjekunnskap som del av et talentutviklingsprogram for rytmisk musikk, f. eks. i samarbeid med STAR.

9.10 SPESIELLE UTFORDRINGER INNENFOR DANS OG DRAMA

I motsetning til musikk så finnes det ingen nasjonale talentutviklingsprogrammer for dans og drama i Norge. Innenfor drama finnes det også få høyere utdanningstilbud. All undervisning i de videregående skolene foregår i dag i grupper. Innenfor drama er de profesjonelle miljøene utenfor Bjergsted og utenfor samarbeidsrådet for talentutvikling i Rogaland. Det finnes heller ikke høyere utdanning innenfor drama/teater i Rogaland noe som også kan tenkes å vanskeliggjøre talentutviklingen innenfor området. Innenfor dans er det også en utfordring at miljøene utenfor Stavangerregionen i det store og hele er små. Noen utfordringer kan være:

- Etablering av et nettverk for danse- og dramalærere i Rogaland.
- Integrering av Rogaland teater i Regionalt samarbeidsråd for talentutvikling i kunstfag – Rogaland og talentutviklingsarbeidet når det er naturlig.
- Etablering av et talentutviklingstilbud i dans og drama på samme nivå som tilbudet i musikk.

9.11 NASJONALT SAMARBEID

Innenfor musikk finnes det flere sterke ressursmiljøer for talentutvikling. UiS er allerede involvert i et slikt gjennom deltagelsen i talentutviklingsprogrammet. Barratt Dues musikk institutt har etablert et nasjonalt senter for talentutvikling og har utviklet et tilbud i Bergen i samarbeid med Bergen kulturskole og Griegakademiet. Norges musikkhøgskole signaliserer i sin nye strategi at de ønsker å kanalisere sin kompetanse inn i regionale samarbeidsprosjekter i talentutvikling. (Tornquist, 2014). Det er betydelig færre nasjonale miljøer som er engasjert i talentutvikling innenfor dans og drama. Noen utfordringer kan være:

- Innlede samtaler med Barratt Due og Norges musikkhøgskole for å etablere et samarbeid om talentutviklingsprogram innen musikk i Rogaland
- Kontakte andre høyere danseutdannelser med sikte på å etablere et nettverk for talentutvikling innen dans.

10 FORSLAG TIL STRATEGIER OG TILTAK

10.1 MÅLSETTING

Alle barn og unge som har forutsetninger, interesse for det og innsatsvilje for det skal gis et tilbud om talentutvikling innen musikk, dans og drama. Tilbudet skal hjelpe eleven til å utvikle sine egne ferdigheter til et nivå hvor de kan søke opptak på høyere utdanning innen sine valgte kunstarter hvis de ønsker det. I tillegg skal elevene gis en yrkesorientering innenfor sine valgte fag.

Tilbudet skal ha en regional dekning og forutsetter et samarbeid mellom mange aktører på lokalt og regionalt nivå. Kulturskolene, Rogaland teater og Bjergsted kulturpark skal stå sentralt i tilbudet. Videre skal tilbudet inngå i et nasjonalt samarbeid om talentutvikling der hvor slikt finnes. Alt arbeid med talentutvikling i Rogaland skal ha eleven i sentrum.

10.2 STYRKING AV KULTUR- OG KUNSTUNDERVISNING I GRUNNSKOLENE OG ETABLERING AV MUSIKKLASSER .

Det er fra mange hold påpekt at kunst- og kulturundervisningen i grunnskolen er svekket. Grunnskolene er et kommunalt ansvar og kommunene må utfordres til å styrke slik undervisning. Det bør settes i gang forsøk med spesielle musikklasser for 5 – 10. klassetrinn.

10.3 INNØRING AV TALENTUTVIKLINGSARBEIDET I KOMMUNENE OG STYRKING DER HVOR ET TILBUD ALLEREDE ER ETABLERT

Alt talentutviklingsarbeid må starte i kommunene. Kulturskolene, grunnskolen og fritidskulturlivet er de som møter barna først. Alle kommuner bør ha etablerte tilbud for talenter fra det øyeblikket barna kommer i kontakt med aktørene. I tilbudet må kulturskolene stå sentralt. Alle kulturskoler må ha rutiner for å oppdage talenter og spesielt tilrettelagt undervisningstilbud for dem.

10.4 ETABLERING AV REGIONALE TILBUD DER HVOR DET TRENGES

Det er de færreste kulturskolene som har kapasitet til å gi et talentutviklingstilbud. Derfor må kulturskoler og videregående skoler finne sammen i et samarbeid for å gi talentene et faglig godt tilbud. Bjergsted kulturpark og samarbeidsrådet for talentutvikling i Rogaland bør bistå ved etablering av slike tilbud.

10.5 ETABLERING AV ET FELLES REGIONALT TALENTUTVIKLINGSTILBUD I MUSIKK I ET SAMARBEID MELLOM UNIVERSITETET I STAVANGER INSTITUTT FOR MUSIKK OG DANS, STAVANGER SYMFONIORKESTER OG STAVANGER KULTURSKOLE.

Det er behov for å samle de gode kreftene som allerede arbeider sammen i Bjergsted kulturpark til et felles talentutviklingstilbud som både omfatter deler av dagens lørdagsskole, Unge musikere og Stavanger Symfoniorkester, primært for ungdom i alderen 16 – 19, men også åpent for yngre spesielt lovende unge elever. I arbeidet må en også søke samarbeid med alle relevante miljøer. Miljøet må også arbeide for å utvikle talentutviklingstilbud i dans og drama. Musikktilbudet kan etableres høsten 2015.

10.6 IGANGSETTING AV ET PRØVEPROSJEKT MELLOM BJERGSTED KULTURPARK OG ET REGIONALT TILBUD UTENFOR STAVANGER.

For at Bjergsted kulturpark skal bli en reell regional kraft, er det viktig at det inngås forpliktende samarbeid med miljøer utenfor Stavangerområdet. Det bør derfor etableres et prøvetilbud med et miljø utenfor området for å høste erfaringer for videre arbeid. Her peker Musikk Pluss seg ut som en mulig samarbeidspartner som et regionalt miljø som allerede har tatt de første skritt mot et talentutviklingstilbud.

10.7 REGIONALE TALENTUTVIKLINGSSEMINARER I REGI AV BJERGSTED KULTURPARK.

For å oppmuntre til lokal og regional innsats bør Bjergsted kulturpark i samarbeid med kulturskolene og videregående skoler arrangere regionale talentutviklingsseminarer som legger vekt på å formidle kunnskap om den lokale situasjonen og innsatsen, de tilbudene som Bjergsted kulturpark kan gi og nasjonal kunnskap og nasjonale ordninger.

10.8 VIDEREUTVIKLING AV ET SAMARBEID MED NASJONALE TALENTUTVIKLINGSINSTITUSJONER

Bjergsted bør videreutvikle et nasjonalt samarbeid om talentutvikling med høyere utdanningsinstitusjoner og også bidra til at det etableres et samarbeid innenfor dans og drama.

11 LITTERATURLISTE

- DET KONGELIGE UTDANNINGS- OG FORSKNINGSDEPARTEMENT 2002 St. meld. nr. 18 (2001-2002)
Kvalitetsreformen Om høyere kunstutdanning
- EKSPERTGRUPPE FOR KUNST OG KULTUR I OPPLÆRINGEN. 2014. *Det muliges kunst* [Online].
Available:
[http://www.regjeringen.no/upload/KD/Vedlegg/Rapporter/KUDKD det muliges kunst F43 98B lenket.pdf](http://www.regjeringen.no/upload/KD/Vedlegg/Rapporter/KUDKD_det_muliges_kunst_F43_98B_lenket.pdf).
- GRUNNSKOLENS INFORMASJONSSYSTEM. 2014. Available:
<https://gsi.udir.no/application/main.jsp?languageId=1>.
- JØRGENSEN, H. 2001. Hvem er de musikalske ekspertene? Ekspertiseteori og musikalsk utvikling
Musikalsk læring. Dansk Netværk for Musikpædagogisk Forskning.
- KUNNSKAPSDEPARTEMENTET 2013. Meld St. nr 20 (2012-2013) På rett vei.
- NORGES MUSIKKHØYSKOLE BARRATT DUE MUSIKKINSTITUTT OG NORSK KULTURSKOLERÅD 2008. Tid
for talent Talentutvikling i musikk
- NORSK KULTURSKOLERÅD. 2014. *Rammeplan for kulturskolen Mangfold og fordypning* [Online].
Available:
[http://www.kulturskoleradet.no/upload/bruker/dokumenter/Om_oss/Landsmotet/2014/08
Rammeplan for kulturskolen.pdf](http://www.kulturskoleradet.no/upload/bruker/dokumenter/Om_oss/Landsmotet/2014/08_Rammeplan_for_kulturskolen.pdf) [Accessed 26.11 2014].
- SANDNES KOMMUNE 2004. "Kulturskolen er et bra sted :-)" Utredning av videre utvikling for Sandnes
kulturskole. Sandnes.
- TORNQUIST, P. 2014. *Styrke talentutvikling lokalt* [Online]. Available: <http://rektorpeter.no/styrke-talentutvikling-lokalt/>.
- VILBLI.NO. 2014. *vilbli.no* [Online]. Available: <http://www.vilbli.no/?Artikkel=019971&Side=>.

12 VEDLEGG 1: LISTE OVER DELTAGERE I REFERANSEGRUPPE OG INFORMANTER.

12.1 REGIONALT SAMARBEIDSRÅD FOR TALENTUTVIKLING I KUNSTFAG – ROGALAND:

Marianne Solheim Moberg	Stavanger kulturskole
Gisela Herb	UiS, IMD
Kjell Olav Henriksen	Sandnes kulturskole
Erling Brathole	Skeisvang vg sk
Dag Jostein Nordaker	UiS, IMD
Supplert med:	
Trude Marit Risnes	SSO
Hans Willoch Bræin	kulturskolerådet
Lilli Anne J. Grong	Norsk Musikkorps Forbund Rogaland
Camilla Nordhagen	Stavanger kulturskole, Dans
Berit Aarrestad	Stavanger Katedralskole, drama

I løpet av arbeidet er det ført samtaler med:

Time kulturskule v/Rektor Astrid Fjeld og Inspektør Guri Årsvoll
Sandnes kulturskole v/ rektor Kjell Olav Henriksen
Stavanger kulturskole v/assisterende rektor Marianne Solheim Moberg
Tysvær kulturskole v/ rektor Anne Hestad Hem
Suldal kulturskule v/kultursjef og rektor Aud Marit Hauge
Strand kulturskole v/ rektor Synnøve K. Nygård
SSO ved Direktør Trude Marit Risnes
1B1 ved Jan Bjøranger
Norges Musikkorps Forbund Rogaland v/ Lilli Anne J. Grong
Stavanger Brass Band v/ Ulf Rosenberg
Rogaland fylkeskommune v/ John Gunnar Johnsen og Jon Inge Zazzera
Stavanger kommune v/Stein Andreassen
Anders Moberg
Rogaland teater v/ Bjørn Ravn Carlsen
STAR v/Martha Lyse
Kulturinkubatoren v/Gry Isabell Sannes-Knutsen
Stavanger katedralskole v/ Per Sigmund Rettedal og Berit Aarrestad
Skeisvang vgs v/Erling Bratthole

12.2 FØLGENDE KULTURSKOLER HAR BESVART UNDERSØKELSEN:

Eigersund	Sandnes
Finnøy	Sokndal
Gjesdal	Sola
Haugesund	Stavanger
Hå	Strand
Karmøy	Suldal
Klepp	Time
Randaberg	Tysvær

VEDLEGG 2: SPØRRESKJEMA TIL KULTURSKOLENE I ROGALAND

Til kulturskolene i Rogaland.

Samarbeidsutvalget i Bjergsted har søkt Rogaland fylkeskommune og Stavanger kommune om midler til å skrive en strategiplan for talentutvikling i Rogaland. I dette arbeidet er kulturskolene helt sentrale. På møte i Rogaland kulturskoleråd 23.05.2014 ble det gitt en kort orientering om arbeidet.

Det er gjennomført samtaler med noen kulturskoler. På bakgrunn av de samtalene har vi nå laget et spørreskjema som vi ber dere om å fylle ut etter beste evne. Svarene vil være et viktig bidrag i arbeidet med å skrive planen.

For å svare på de enkelte spørsmålene setter dere markøren i det grå feltet og skriver eller setter kryss.

Vi vil gjerne ha svarene innen 1. oktober.

Hvis dere har spørsmål til skjemaet, kan de rettes til

Erland Bræin

Erland.braein@sandnes.kommune.no

Mobil: 992 60 131

Skjemaet kan sendes på epost (helst) til:

Erland.braein@sandnes.kommune.no

Eller som vanlig brev til:

Spesialrådgiver Erland Bræin

Kultur og byutvikling

Postboks 583

4305 Sandnes

Med vennlig hilsen

Arbeidsgruppen for en regional plan for talentutvikling.

Dag Jostein Nordaker (sign)

Marianne Solheim Moberg (sign)

Erland Bræin (sign)

Spørreskjema kulturskoler

Skjemaet er fylt ut av:

Stilling:

Om kulturskolen

Her ber vi om antall elevplasser i følgende fag for skoleåret 2014/2015

Navn på skolen	Musikkundervisning Elevplasser	Visuell kunst Elevplasser	Teater/drama Elevplasser	Dans Elevplasser

Vi er også interesserte i å vite hvor mange av musikkelevplassene som gjelder rytmisk musikk.

Hvor mange av musikkelevplassene gjelder rytmisk musikk?

Økonomi:

Brutto budsjett 2014:

Netto budsjett 2014:

Elevkontingent:

Krever kommunen tilleggsbetaling ut over elevkontingenten for:

Kor/orkester/korps: Ja: Nei

Ekstra lang undervisning: Ja: Nei

Annet: Ja: ☐ Nei ☐

Talent

Her spør vi dere om hva et talent er for noe og hvordan dere oppdager talentet. Dere kan svare uavhengig av fag

Hva er et talent:

Hvordan oppdager dere talentet?

Differensiering av undervisningstid i egen kulturskole begrunnet i talent

Her er vi interesserte i hva slags tilbud dere gir til elever som dere anser som talenter. Først musikk:

Gir skolen talentene tilbud om

Utvidet undervisning innenfor den totale timeramme som læreren disponerer? Ja: Nei

Ekstra timeressurs ut over den normale timerammen: Ja: Nei

Hvis ja, hvor mange musikkelever får et slikt tilbud?

Hvis ja: Hvordan tildeles ressursene:

Etter søknad fra: Elev ☐ eller etter søknad fra lærer ☐

Hvis ja: Skjer tildeling etter:

Opptaksprøve ☐ eller vurdering fra lærer ☐

Ensemblespill spesielt tilpasset talentutvikling

(eksempelvis kammermusikk/band på talentets nivå) : Ja: Nei

Teori? Ja: Nei

Har skolen talentutviklingstilbud for dans? Ja: Nei

Har skolen talentutviklingstilbud for drama? Ja: Nei

Hva består i så fall disse tilbudene i?

Må elevene betale ekstra for talentutviklingstilbud? Ja: Nei
Hvis ja, hvor mye?

Så spør vi dere om hvilke muligheter og begrensninger kulturskolen har for å gi talentutviklingstilbud:

Hvilke muligheter og begrensninger er det i skolens mulighet til å gi et talentutviklingstilbud?

Innholdet i et fremtidig talentutviklingstilbud

Her tar vi utgangspunkt i at et talentutviklingstilbud skal sette eleven i stand til å nå et nivå som kvalifiserer for å komme inn på en høyere institusjon for musikk, dans eller drama.

Hva mener dere bør inngå i et talentutviklingstilbud

Hva kan kulturskolen selv bidra med, og hva må løses i samarbeid med andre?

Regionalt samarbeid om talentutvikling i musikk

Her stiller vi noen spørsmål om kulturskolens deltagelse i talentutviklingstiltak utenfor egen skole.

Deltar dere i regionale tiltak for talentutvikling i musikk? Ja: Nei
Hvis ja, hvilket eller hvilke

Videregående skole MDD. Ja: Nei
Lørdagsskolen i Stavanger: Ja: Nei
Unge musikere (UiS IMD Ja: Nei
1B1: Ja: Nei
Morgendagens Helter (SSO): Ja: Nei
Tiltak i egen region: Ja: Nei

Hvilke erfaringer har dere i så tilfelle med det (Samarbeid med institusjonen og lærer, resultater?)

Hvilke muligheter ser dere i et fremtidig samarbeid om regional talentutvikling?

Er det aktuelt for skolen å inngå i et regionalt eller fylkesomfattende samarbeid om talentutvikling?

Ja: Nei:

Hva skal i så fall til?

DEL II

STRATEGIPLAN FOR TALENTUTVIKLING I ROGALAND

Strategiplan talentutvikling Rogaland

Visjon

”I Rogaland får talentene vinger til å møte verden”

Misjon

”Talentet i sentrum”

Innledning

Alle barn har behov for å uttrykke seg gjennom kunst, og alle barn har krav på et tilpasset opplæringstilbud innen musikk, dans, drama/teater, billedkunst, film, etc. Det finnes mange ulike tilbud innen kunstopplæring, og i utgangspunktet er all kunstopplæring et tilpasset tilbud i og med at opplæringen oftest skjer individuelt eller i små grupper. Men det finnes elever som har behov for «noe mer» enn det de kan få i de ordinære tilbudene. Både fordi de teknisk gjør store og raske fremskritt, og fordi de har spesiell motivasjon for kunstutøvelse. Disse bør få et tilbud utover de ordinære tilbudene.

Begrepet talentutvikling blir derfor her brukt om tilbud som skal supplere de ordinære tilbudene, og gi de spesielt talentfulle det lille ekstra.

Et talent kjennetegnes ved å ha spesielle forutsetninger for å drive med kunstutøvelse, og for at et talent skal utvikle seg krever det i tillegg en egen indre motivasjon for det arbeidet som er nødvendig for utvikling, samt god undervisning og støtte hjemmefra.

Felles verdigrunnlag

Vår misjon «talentet i sentrum» tar utgangspunkt i at alle elever, også de som karakteriseres som talent, har krav på et opplæringstilbud ut fra deres behov. Et opplæringstilbud som ser hele mennesket og som er fleksibelt nok til å kunne gi den enkelte et tilpasset tilbud. For å kunne gi et tilpasset tilbud er det viktig å arbeide for en felles forståelse for hva et talent er - hva som kjennetegner et talent, og hvor tidlig talenter bør tilbys undervisning som skiller seg fra det ordinære tilbudet.

Et felles verdigrunnlag viser seg også i synet på eierskap til talentet. Ingen eier et talent, verken den enkelte kulturskole, den enkelte lærer, eller foreldrene. For at et talent skal få anledning til å utvikle seg optimalt er det viktig at fagpersoner som driver talentutvikling gis mulighet for å gi gode og kvalifiserte råd om hva som er best talentutviklingstilbud tilpasset den enkelte elev. Foreldre som kjenner sine barn kan gi nødvendig og god informasjon om kunstutøvingens kontekst og betydning for det enkelte barn, men nærhet kan også føre til at en ønsker for mye, og at tilbudet blir for omfattende og ikke gir den arbeidsro som skal til for å oppnå den ønskede progresjon.

Kvalitet

Et viktig spørsmål er også hva som er et godt kvalitativt tilbud til talenter. God undervisning er avgjørende, og undervisningsmengde er en sentral faktor. Et musikk talent bør for eksempel ha minimum 60 minutt undervisning på sitt hovedinstrument pr. uke. Innen dans er det viktig at talentet har anledning til å delta på samme danseklasse flere ganger pr uke, og at det er sammenheng og kontinuitet mellom de øvrige klasser som blir tilbudt.

I tillegg bør et talentutviklingsprogram inneholde samspill / kammermusikk / danseensemble / teaterfremføringer, etc. Å utøve sin kunst sammen med andre er en vesentlig faktor i all talentutvikling, og konserter og forestillinger er en viktig del av den kunstneriske utvikling. Et godt talentprogram bør også inneholde undervisning innen teori og historie tilhørende den enkelte kunstutøvelse.

Forskning viser også at i tillegg til god og tilstrekkelig mengde undervisning, er antall timer øving/trening en avgjørende faktor for fremgang. Dette understreker viktigheten av motivasjon og støtte hjemmefra.

Samhandling

For å kunne etablere gode talenttilbud er det avgjørende at vi etablerer god kommunikasjon mellom de ulike institusjoner som driver kunstoppplæring. Det må være et mål at økt samhandling vil føre til at vi oppdager flere talent på et tidligere stadium, slik at vi både får et økt antall talenter og at det faglige nivået på talentene stiger. God samhandling gjelder også mellom talentprogrammene og talentets foresatte.

Strategiske fokusområder

Vi har valgt å dele talentarbeidet i 4 strategiske fokusområder:

1. klassisk musikk
2. rytmisk musikk
3. dans
4. drama/teater

Hvert av de fire fokusområdene har ulike infrastruktur. Klassisk musikk har historisk vært det område som har den sterkeste tradisjon for både ordinær instrumental- og vokalopplæring, og talentutvikling. De eksisterende talentutviklingstilbud er hovedsakelig rettet mot klassisk musikk.

Det rytmiske feltet har hatt sterk økning både innen videregående skole og i kulturskolen, men har hatt en beskjeden antall plasser i eksisterende talentutviklingstilbud, på tross av at tilbudene i mange år har vært åpent for søkere med rytmisk bakgrunn.

Dans har et talenttilbud ved Stavanger kulturskole, mens det pr. i dag ikke finnes et uttalt talenttilbud innen drama. Rogaland Teater har et høykvalitetstilbud innen teater, men velger selv ikke å benevne dette som et talenttilbud.

Strategiske mål og tiltak for de fire fokusområdene

Strategiske mål og tiltak for fokusområdet Klassisk musikk

Regionalt talenttilbud innen klassisk musikk

Strategisk mål

- Etablere et regionalt differensiert og fleksibelt talenttilbud for klassisk musikk i Rogaland: Bjergsted unge talenter
- Arbeide for en felles forståelse for: hva er et talent, hvordan talenter oppdages og hva et talentprogram bør inneholde

Tiltak

- Samordne Talentutviklingsprogrammet Unge musikere ved IMD, UiS med Lørdagsskolen ved Kulturskolen i Stavanger og utvikle dette til å bli et åpent, differensiert og fleksibelt tilbud for hele Rogaland
- Etablere kontakt med Rogaland kulturskoleråd for å samarbeide om implementeringen av det regionale talentutviklingsprogrammet
- Kontakte Rogaland kulturskoleråd og Videregående skoler for sammen å arbeide for en felles forståelse omkring talentarbeid

Desentralisert talenttilbud innen klassisk musikk

Strategisk mål

- Etablere minimum tre desentraliserte talenttilbud innen klassisk musikk, med knutepunkt-funksjon, ett i nordfylket, ett i sørfylket og ett i Ryfylke

Tiltak

- I tråd med ny rammeplan for kulturskolene oppfordre Norsk kulturskoleråd Rogaland til å ta initiativ til opprettelse av desentraliserte talenttilbud

Videregående opplæring

Strategisk mål

- Etablere en mer fleksibel organisering for programmet MDD i Rogaland, som muliggjør større fordypning på instrumentalutøving (innenfor dagens læreplaner)
- En felles forståelse for: hva er et talent, hvordan talenter oppdages og hva et talentprogram bør inneholde
- Påvirke den nasjonale politikk for studieretning musikk, dans drama mot en mer fleksibel studieretning

Tiltak

- Kontakte Rogaland fylkeskommune med mål om å få dem til å ta initiativ til å etablere et tilbud som legger til rette for et samarbeid mellom talentsatsingen i Bjergsted og MDD etter modell av Edvard Munch videregående skole

- Etablere et formalisert samarbeid med Bjergsted Unge talenter
- Arbeide for en utvikling av læreplanene for MDD mot en mer utøvende profil

Grunnskole

Strategisk mål

- Etablere et talent tilbud innen musikk i grunnskolen i Stavanger og Haugesund

-

Tiltak

- Starte samtaler med skoleeier om organisering av slike tilbud (med Majorstuen som modell)
- I samarbeid med skoleeiere utarbeide et faglig innhold for et talenttilbud
- I samarbeid med skoleeiere utarbeide en modell for implementeringen av et slikt tilbud

Strategiske mål og tiltak for fokusområdet Rytmisk musikk

Regionalt talenttilbud

Strategiske mål

- Etablere et felles differensiert talenttilbud for rytmisk musikk i Rogaland: Bjergsted unge talenter
- Arbeide for en felles forståelse for: hva er et talent, hvordan talenter oppdages og hva et talentprogram bør inneholde

-

Tiltak

- Samordne Talentutviklingsprogrammet Unge musikere ved IMD, UiS med Lørdagsskolen ved Kulturskolen i Stavanger og utvikle dette til å bli et åpent, differensiert og fleksibelt tilbud for hele Rogaland
- Etablere kontakt med Rogaland kulturskoleråd for å samarbeide om implementeringen av det regionale talentutviklingsprogrammet
- Kontakte Rogaland kulturskoleråd og Videregående skoler for sammen å arbeide for en felles forståelse omkring talentarbeid
- Etablere kontakt og samarbeid med de ikke-institusjonaliserte miljøene som driver opplæring innen det rytmiske feltet

Desentralisert talenttilbud

Strategiske mål

- Etablere minimum tre desentraliserte talenttilbud innen rytmisk musikk, med knutepunkt-funksjon, ett i nordfylket, i sørfylket og ett i Ryfylke

Tiltak

- I tråd med ny rammeplan for kulturskolene oppfordre Norsk kulturskoleråd Rogaland til å ta initiativ til opprettelse av desentraliserte talenttilbud
- Etablere kontakt og samarbeid med de ikke-institusjonaliserte miljøene som driver opplæring innen det rytmiske feltet

Videregående opplæring

Strategiske mål

- Etablere en mer fleksibel organisering for programmet MDD i Rogaland, som muliggjør større fordypning på instrumentalutøving (innenfor dagens læreplaner)
- En felles forståelse for: hva er et talent, hvordan talenter oppdages og hva et talentprogram bør inneholde
- Påvirke den nasjonale politikk for studieretning musikk, dans drama mot en mer fleksibel studieretning

Tiltak

- Kontakte Rogaland fylkeskommune med mål om å få dem til å ta initiativ til å etablere et tilbud som legger til rette for et samarbeid mellom talentsatsingen i Bjergsted og MDD
- Etablere et formalisert samarbeid med Bjergsted Unge talenter
- Arbeide for en utvikling av læreplanene for MDD mot en mer utøvende profil
- Etablere kontakt og samarbeid med de ikke-institusjonaliserte miljøene som driver opplæring innen det rytmiske feltet

Strategiske mål og tiltak for fokusområder dans

Regionalt talenttilbud

Strategiske mål

- Etablere et felles differensiert talenttilbud for hele Rogaland
- Arbeide for en felles forståelse for: hva er et talent, hvordan talenter oppdages og hva et talentprogram innen dans bør inneholde

Tiltak

- Etablere talenttilbudene i dans ved Stavanger kulturskole som et regionalt tilbud
- Etablere et formalisert samarbeid mellom UiS, IMD, MDD og kulturskolensektoren for å bygge opp en felles forståelse angående talentutvikling
- Samarbeid med operaballetten for å bygge opp et tilbud innen klassisk ballett
- Utnytte synergien av gjestende profesjonelle krefter inn i talentprogrammene

Desentralisert talenttilbud

Strategiske mål

- Arbeide for å etablere minimum tre desentraliserte talenttilbud med knutepunktfunksjon, ett i nordfylket, ett i sørfylket og ett i Ryfylke

Tiltak

- I tråd med ny rammeplan for kulturskolene oppfordre Norsk kulturskoleråd Rogaland til å ta initiativ til opprettelse av desentraliserte talenttilbud

Videregående opplæring

Strategiske mål

- Etablere en mer fleksibel organisering for programmet MDD i Rogaland, som muliggjør større fordypning innen dans (innenfor dagens læreplaner)
- En felles forståelse for: hva er et talent, hvordan talenter oppdages og hva et talentprogram bør inneholde
- Påvirke den nasjonale politikk for studieretning musikk, dans drama mot en mer fleksibel studieretning

Tiltak

- Kontakte Rogaland fylkeskommune med mål om å få dem til å ta initiativ til å etablere et tilbud som legger til rette for et samarbeid mellom talentsatsingen i Bjergsted og MDD
- Etablere et formalisert samarbeid med Bjergsted Unge talenter
- Arbeide for en utvikling av læreplanene for MDD mot en mer utøvende profil
- Etablere kontakt og samarbeid med de ikke-institusjonaliserte miljøene som driver opplæring innen dans

Grunnskole

Strategiske mål

- Etablere et talent tilbud innen dans i grunnskolen i Stavanger og Haugesund

Tiltak

- Starte samtaler med skoleeier om organisering av et slikt tilbud
- I samarbeid med skoleeiere utarbeide et faglig innhold for et talenttilbud
- I samarbeid med skoleeiere utarbeide en modell for implementeringen av et slikt tilbud

Strategiske mål og tiltak for fokusområder drama/teater

Etablering av et talenttilbud?

Strategiske mål

- Utrede eventuell interesse for etablering av et talenttilbud innen drama/teater
- En felles forståelse for: hva er et talent, hvordan talenter oppdages og hva et talentprogram bør inneholde

Tiltak

- Etablere formalisert kontakt mellom kulturskoler som tilbyr drama/teater, Rogaland teater og videregående skoler i Rogaland som tilbyr drama/teater.
- Etablere kontakt og samarbeid med de ikke-institusjonaliserte miljøene som driver opplæring innen drama/teater